

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА”**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ”**

(ступінь “Магістр”,
спеціальність 081 “Право”)

**Харків
2024**

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика” (ступінь “Магістр”, спеціальність 081 “Право”) / уклад.: С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова, О.Ю. Лялюк та ін. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. 95 с.

Укладачі: С. Г. Серьогіна – тема 1, 2
І. І. Бодрова – тема 4
О.Ю. Лялюк – тема 3, 6,
С. В. Болдирєв – тема 8, 12,
В. О. Величко – тема 5,
М. О. Петришина – тема 9,
А. О. Муртіщева -- тема 7
Т. В. Стешенко – тема 10, 11

Рекомендовано до видання кафедрою державного будівництва університету (протокол № 14 від 18.03.2024 р.)

ВСТУП

“Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика” є обов’язковою дисципліною освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081, мета якої озброїти студентів теоретичними і прикладними знаннями про сучасну правову доктрину і практику організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні, сформулювати основні уміння по застосуванню законодавства, активізувати аналітичну діяльність студентів, а також надати практичні навички діяльності правник в означеній сфері.

У навчальному курсі розкриваються питання сучасної правової доктрини і практики організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні, територіальної організації державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні, визначаються проблеми та шляхи удосконалення правової політики у сфері регіонального розвитку, імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні, способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування, проблеми імплементації в Україні міжнародних стандартів етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців, розкриваються особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика” студенти повинні:

– **знати** теоретичні та прикладні аспекти організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні; організаційно-правові, інституційні, територіальні, матеріально-фінансові аспекти реформи децентралізації влади; європейський досвід модернізації територіальної організації влади та міжнародні стандарти у цій сфері; правові та інституційні ас-

пекти взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування; поняття, принципи та вимоги належного урядування; теоретичні та прикладні проблеми нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування; особливості публічної комунікації в діяльності цих органів; етичні стандарти державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;

– **вміти** використовувати отримані знання щодо організації державної влади та місцевого самоврядування та користуватися організаційно-управлінським інструментарієм, застосовуючи отримані знання в процесі практичної діяльності; комплексно і системно аналізувати практику здійснення регіональної політики в Україні; критично оцінювати рівень імплементації стандартів належного урядування в системі органів державної влади та місцевого самоврядування; аналізувати функціонально-компетенційні аспекти діяльності органів місцевого самоврядування та пропонувати шляхи вирішення компетенційних конфліктів у діяльності органів публічної влади; долати прогалини та колізії правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування; застосовувати заходи попередження та усунення конфлікту інтересів; самостійно орієнтуватися в системі законодавчих та муніципальних правових актів, що регламентують суспільні відносини в означеній сфері; коментувати нормативно-правових акти, які регулюють питання організації та діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; прогнозувати напрямки розвитку державних і самоврядних інституцій в Україні.

Матеріал посібника поданий за модульним принципом організації навчального процесу.

ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ, ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
	Денна форма			
	Усього	У тому числі		
		Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
Модуль 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування: сучасний стан і перспективи розвитку				
Тема 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.	14	2	2	10
Тема 2. Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації європейських стандартів.	14	2	2	10
Тема 3. Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у	16	2	2	12

контексті правової реформи в Україні.				
Тема 4. Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.	14	2	2	10
Тема 5. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.	16	2	2	12
Разом	74	10	10	54
Модуль 2. Стандарти належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування: теоретичні та прикладні аспекти				
Тема 6. Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.	16	2	2	12
Тема 7. Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної	14	2	2	10

влади та місцевого самоврядування.				
Тема 8. Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.	16	2	2	12
Тема 9. Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.	16	2	2	12
Тема 10. Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	2	2	10
Тема 11. Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	2	2	10
Тема 12. Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементації в Україні.	16	2	2	12
Разом	106	14	14	78

Усього годин / кредитів ECTS	180/6	24	24	132

ЗАТВЕРДЖЕНО
кафедрою державного будівництва
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол № 14 від 18.03.2024 р.)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА”

Розділ І. Організація державної влади та місцевого самоврядування: сучасний стан і перспективи розвитку

1. Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.

Гене́за та сучасний стан державно-правової доктрини, її вплив на системно-структурну організацію державної влади та місцевого самоврядування. Конституційні основи організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування. Система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні: інституційний, функціональний та територіальний аспекти. Тенденції розвитку інститутів парламентаризму та глави держави на сучасному етапі державотворення. Концептуальні основи оптимізації системи центральних та місцевих органів виконавчої влади. Еволюція концептуальних основ місцевого самоврядування, її вплив на формування і здійснення сучасної муніципально-правової політики в Україні.

Інститути місцевого самоврядування в механізмі здійснення публічної влади. Правове регулювання, форми та межі автономії місцевого самоврядування. Представництво та захист інтересів територіальних громад: роль органів публічної влади, правоохоронних органів та адвокатури.

2. Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації єв-

ропейських стандартів.

Поняття та основні організаційно-правові механізми децентралізації влади. Європейські стандарти у сфері децентралізації влади, досвід їх імплементації. Становлення та розвиток сучасної концепції децентралізації державної влади в Україні. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Субсидіарність та забезпечення доступності публічних послуг. Реформа децентралізації влади: мета, завдання, етапи, правове забезпечення, напрями та способи реалізації. Матеріально-фінансове забезпечення децентралізації державної влади. Співробітництво територіальних громад: правова основа, принципи, суб'єкти. Проблеми реалізації організаційно-правових форм співробітництва територіальних громад. Проблеми імплементації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в державно-правовій практиці України.

3. Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.

Правова реформа у сфері територіальної організації влади: основні етапи, цілі, завдання та пріоритети. Поняття, зміст та принципи територіальної організації влади. Адміністративно-територіальний устрій як основа організації органів державної влади та місцевого самоврядування: проблеми правового регулювання та існуючого стану. Європейський досвід реформування адміністративно-територіального устрою. Базовий, субрегіональний та регіональний рівні територіальної організації влади. Добровільні об'єднання територіальних громад. Методика формування спроможних територіальних громад. Реформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування на районному рівні територіальної організації влади. Проблеми розмежування компетенції та матеріально-фінансової основи її здійснення між рівнями територіальної організації влади. Правові, інституційні, організаційні, матеріально-фінансові, кадрові аспекти реформування територіальної організації державної влади та місце-

вого самоврядування.

4. Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.

Регіоналізація як напрям формування багаторівневого урядування. Європейські стандарти у сфері регіональної політики. Сталий розвиток: поняття та цілі. Державна регіональна політика в Україні: цілі, завдання, принципи, пріоритети та основні напрями. Проблеми правового забезпечення регіонального розвитку в Україні. Порядок формування та реалізації регіональної політики. Стратегії регіонального розвитку. Інституційна система регіонального розвитку. Агенції регіонального розвитку. Матеріально-фінансове забезпечення регіонального розвитку. Напрями та способи стимулювання розвитку регіонів. Державний фонд регіонального розвитку. Угоди регіонального розвитку. Правові аспекти подолання депресивності територій. Моніторинг державної регіональної політики. Правове забезпечення та форми міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Об'єднання єврорегіонального співробітництва. Проблеми представництва та захисту інтересів регіонів, напрями їх розв'язання.

5. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.

Принципи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Європейський досвід організації взаємодії органів публічної влади на територіальному рівні. Правова основа взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади в Україні. Інституційні способи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Формування спеціалізованої системи державних органів, консультативно-дорадчих структур органів державної влади у сфері вироблення та здійснення правової політики у сфері місцевого самоврядування. Взаємодія асоціацій органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Здійснення органами місцевого самоврядування

окремих повноважень органів виконавчої влади: правова основа, суб'єкти, система повноважень та матеріально-фінансове забезпечення їх виконання. Державний контроль за виконанням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень. Договірні форми взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Проблеми законодавчого забезпечення державного нагляду у сфері місцевого самоврядування.

Розділ II. Стандарти належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування: теоретичні та прикладні аспекти

6. Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.

Концепція належного урядування та її роль у забезпеченні верховенства права. Теоретичний та методологічний довідник Ради Європи та Європейського Союзу у сфері належного урядування. Принципи та вимоги належного урядування, напрями імплементації в Україні. Належне законодавство як вимога забезпечення раціональної правової основи організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Стратегія реформування державного управління в Україні. Критерії побудови оптимальної структури органів місцевого самоврядування. Концептуальні основи розподілу повноважень між органами державного та муніципального управління. Інформатизація органів державної влади та місцевого самоврядування, правове, організаційне та інформаційно-технічне її забезпечення. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері електронного урядування, електронні реєстри. Електронні послуги, що надаються органами державної влади та місцевого самоврядування. Правові проблеми забезпечення інформаційної безпеки та охорони персональних даних у сфері електронного урядування. Концепція ефективності публічного управління: становлення, правове регулювання та розвиток. Правове регулювання та методика

оцінки ефективності організації та діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

7. Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Доктринальні основи формування компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Проблеми правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Співвідношення предметної підвідомчості місцевого самоврядування та категорії «питання місцевого значення». Система та особливості здійснення повноважень органів місцевого самоврядування. Проблеми розмежування компетенції між органами державної влади та місцевого самоврядування на різних рівнях територіальної організації влади. Поняття, причини та форми компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Роль судів конституційної юрисдикції у попередженні і усуненні компетенційних конфліктів між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Державний контроль та нагляд в механізмі усунення компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Напрями удосконалення правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Концептуальні основи перерозподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування в рамках реформи децентралізації влади. Оптимізація системи делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.

8. Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Недоліки конституційного, законодавчого та підзаконного регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Оптимізація планування законопроектної роботи у сфері регламентації право-

вого статусу та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування. Проблеми співвідношення законодавчої та підзаконної регламентації відносин організації та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування. Проблеми кореляції муніципальної-правового регулювання з іншими видами галузевого регулювання відносин організації та діяльності органів місцевого самоврядування. Прогалини та колізії правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способи їх подолання. Роль адміністративних судів у подоланні недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Напрями удосконалення законодавчого регулювання правового статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування.

9. Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.

Правова основа та принципи нормотворчої діяльності в органах державної влади та місцевого самоврядування. Напрями удосконалення правового регулювання законодавчого процесу. Проблеми правового регулювання нормотворчої діяльності Президента України, шляхи їх розв'язання. Впровадження сучасних інформаційних технологій в нормотворчу діяльність органів виконавчої влади. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування: проблеми інституційного, правового, організаційного та матеріально-технічного забезпечення. Роль постійних комісій місцевих рад у нормотворчому процесі. Особливості підготовки і прийняття статуту територіальної громади, регламенту місцевої ради. Правове регулювання і порядок забезпечення участі членів територіальної громади у нормотворчому процесі в органах місцевого самоврядування, напрями оптимізації. Контроль у сфері нормотворчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

10. Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Інформаційна відкритість органів державної влади та місцевого самоврядування. Формування концепції відкритого уряду. Міжнародні стандарти у сфері доступу до інформації та участі громадян у процесі прийняття рішень, проблеми їх імплементації в Україні. Доступність публічної інформації і проблеми правомірності її обмеження. Електронний доступ до публічної інформації та відкритих даних. Правове регулювання роботи органів державної влади та місцевого самоврядування із запитами на інформацію. Порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні. Завдання і значення громадських рад та інших консультативно-дорадчих структур органів державної влади та місцевого самоврядування у механізмі публічної комунікації. Порядок доступу на засідання колегіальних органів державної влади та місцевого самоврядування.

11. Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Правове регулювання, принципи та форми електронної демократії. Електронні петиції як форма колективного звернення громадян: особливості правового регулювання, порядку подання та розгляду. Правова основа та порядок використання електронних та інших інноваційних технологій у виборчому процесі. Народна ініціатива як підстава проголошення всеукраїнського референдуму: правове регулювання та порядок здійснення. Право участі у справах місцевого органу влади, особливості правового регулювання. Роль форм партисипативної демократії в діяльності органів місцевого самоврядування та шляхи удосконалення організаційно-правового механізму їх застосування. Проблеми правового статусу та організації роботи органів самоорганізації населення як особливої форми участі членів територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування. Удосконалення правового регулювання всеукраїнського та місцевих громадських бюджетів.

12. Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементації в Україні.

Етика державного і муніципального управління та професійно-етичні аспекти служби в органах державної влади та місцевого самоврядування. Міжнародні етичні стандарти поведінки державних та муніципальних службовців, шляхи їх імплементації їх у національне законодавство. Модельний кодекс поведінки державних службовців. Моральні та правові вимоги до поведінки державних та муніципальних службовців. Етичні засади відносин державних, муніципальних службовців та громадян. Керівні принципи боротьби з корупцією. Антикорупційна спрямованість правових засад діяльності державних та муніципальних службовців. Конфлікти інтересів на державній та муніципальній службі: етичні аспекти. Інституційні механізми підтримки етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців. Формування етичних знань і навичок етичної поведінки у процесі підготовки і підвищення кваліфікації державних і муніципальних службовців. Моральні та етичні проблеми служби в органах державної влади та місцевого самоврядування, шляхи їх розв'язання.

ЗАВДАННЯ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика (колоквіум)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Державно-правова доктрина: її генеза, сучасний стан та вплив на системно-структурну організацію державної влади та місцевого самоврядування.
2. Конституційні основи організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування.
3. Система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні: інституційний, функціональний та територіальний аспекти
4. Еволюція концептуальних основ місцевого самоврядування, її вплив на формування і здійснення сучасної муніципально-правової політики в Україні.
5. Правове регулювання, форми та межі автономії місцевого самоврядування.

Список нормативних актів і літератури

Конституція України // Відом. Верхов. Ради України. 1996. № 30. № 141.

Конституція Автономної Республіки Крим від 21.10.1998 р.: затв. Законом України від 23.12.1998 р. № 350-XIV // Відом. Верхов. Ради України. 1999. № 5 – 6. Ст. 43.

Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII // Відом. Верхов. Ради України. 2015. № 13. Ст.91.

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII (зі змінами) // Відом. Верхов. Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV (зі змінами) // Відом. Верхов. Ради Укра-

їни. 1999. № 20 – 21. Ст. 190.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII // Відом. Верхов. Ради. 2014. № 34. Ст. 1167.

Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 р. № 2850 – IV // Відом. Верхов. Ради України. 2005. № 51. Ст. 548.

Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI (зі змінами) // Там же. 2011. № 38. Ст. 385.

Про Концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001 // Офіц. вісн. України. 2001. № 22. Ст. 983.

Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р // Офіц. Вісн. України. 2014. № 30. Ст. 831.

Безверхнюк Т. М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: монографія / Безверхнюк Т. М., Саханенко С. Є., Топалова Е. Х.; за заг. ред. Т. М. Безверхнюк. – Од. : ОРІДУ НАДУ, 2008. – 328 с.

Бодрова І.І., Любченко П.М. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування ; редкол. Ю. П. Битяк [та ін.] . – Х. : Оберіг, 2012. – 64 с.

Дніпров О. С. Виконавча влада в Україні: теоретико-концептуальні підходи до розуміння сутності в сучасних умовах трансформації суспільства: монографія. Київ, 2018. 540 с.

Кондрацька Н.М. Сучасна системно-структурна організація місцевого самоврядування в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Вип. 35. – Частина II. Том 1. С. 91-96.

Мочков О.Б. Територіальна громада в реалізації місцевої демократії : моногр. К. : "АртЕк", 2019.

Овчаренко В. Місцеве самоврядування в Україні: історичні витоки, становлення та перспективи : моногр. К. : Логос, 2014.

Проблеми конституційно-правового регулювання організації та функціонування органів влади Автономної Республіки Крим / за ред. С. Г. Серьогіної. Х.: Прапор, 2012. (Серія «Наукові доповіді»; Вип. 4).

Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: моногр. / за ред. Ю. М. Тодики. Х.: Право, 2009. 540 с.

Сучасний парламентаризм: український та світовий виміри: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Юрайт, 2018. 200 с.

Ganghof S. A new political system model: Semi-parliamentary government. European Journal of Political Research 57, 2018. P. 261-281. URL: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1475-6765.12224>

Ganghof S. Beyond Presidentialism and Parliamentarism Democratic Design and the Separation of Powers. Oxford University Press. 2021. 199 p. URL: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/52156/9780192897145.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Тема 2. Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації європейських стандартів

(колоквіум)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття та основні організаційно-правові механізми децентралізації влади.
2. Європейські стандарти у сфері децентралізації влади, досвід їх імплементації.

3. Становлення та розвиток сучасної концепції децентралізації державної влади в Україні. Субсидіарність та забезпечення доступності публічних послуг.

4. Реформа децентралізації влади: мета, завдання, етапи, правове забезпечення, напрями та способи реалізації.

5. Проблеми імплементації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в державно-правовій практиці України.

Список нормативних актів і літератури

Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р // Офіц. Вісн. України. 2014. № 30. Ст. 831.

Європейська хартія про місцеве самоврядування: офіц. пер.// Бюл. законодавства і юрид. практики України. 2002. № 10. С. 10-17.

Бодрова І. І. Проблеми імплементації європейських стандартів у сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні / І. І. Бодрова // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків : Право, 2019. - Вип. 38. - С. 26-48.

Болдирєв С. В., Стешенко Т. В. Пріоритетні напрями конституційної реформи в Україні в частині децентралізації / С. В. Болдирєв, Т. В. Стешенко // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків : Право, 2017. - Вип. 33. - С. 60-72.

Гамбург Л. С. Теоретичні питання децентралізації державної влади в системі публічної влади унітарної держави. Вісник Запорізького національного університету. 2014. № 4 (1). С. 134–145.

Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін. К., 2012.

Віліжінський В.М., Попов М.П. Реформування системи місцевого самоврядування в Україні з урахуванням національних традицій врядування: моногр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016.

Децентралізація влади. Законодавство. Роз'яснення. Зразки документів / за ред. В.В.Бондаренка. К.: Юрінком Інтер, 2017. 420 с.

Децентралізація державної влади: конституційно-правові аспекти / редкол.: Ю. П. Битяк, І. І. Бодрова, П. М. Любченко [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Харків : Право, 2019. 192 с.

Конституційно-правове забезпечення реформи децентралізації влади: вітчизняний та зарубіжний досвід / О. В. Петришин, С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова та ін.; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2020. 236 с.

Лялюк О.Ю. Актуальні питання співвідношення контролю та нагляду в системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 56-68.

Серьогін В. О., Серьогіна С. Г. Децентралізація і місцеве самоврядування у контексті зміцнення народовладдя в Україні. Право України. 2019. № 10. С. 158-174.

Farid Uddin, Khandakar. Decentralization and Governance. 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/324568684_Decentralization_and_Governance

Mishyna N. Ukrainian municipal reform: constitutional basis. Конституційно-правові академічні студії. Випуск 3. 2020. С. 85-91. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/32305/1/UKRAINI%20MUNICIPAL%20REFORM.pdf>

Serohina S., Petryshyn O., Serohin V. Decentralization of public power in Ukraine in the context of glocalisation. *International Comparative Jurisprudence*. 2020. Vol 6, No 2. P. 190-200.

Udovychenko V., Melnychuk A., Gnatiuk O., Ostapenko P. Decentralization reform in Ukraine: assessment of the chosen transformation model. *European Spatial Research and Policy*. Volume

Тема 3. Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні

(практичне заняття)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття, зміст та принципи територіальної організації влади.
2. Адміністративно-територіальний устрій як основа організації органів державної влади та місцевого самоврядування: проблеми правового регулювання та існуючого стану.
3. Добровільні об'єднання територіальних громад: історія формування та сучасний стан.
4. Правові, інституційні, організаційні, матеріально-фінансові, кадрові аспекти реформування територіальної організації державної влади та місцевого самоврядування.
5. Європейський досвід реформування адміністративно-територіального устрою.

З а в д а н н я

1. За наслідками реформи децентралізації влади та з урахуванням змін до прикінцевих і перехідних положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» Кабінетом Міністрів України прийнято рішення про ліквідацію районних рад та передачу їх повноважень радам територіальних громад. Депутати Іванківської районної ради не погодились з рішенням Уряду та звернулися до суду зі скаргою.

Зробіть юридичний аналіз ситуації. Яке рішення має прийняти суд. Який порядок та умови ліквідації районних рад. Який механізм забезпечення представництва жителів району у відповідних органах місцевого самоврядування.

2. Враховуючи положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо впровадження принципів децентралізації та деконцентрації влади, без внесення відповідних змін до Конституції України, Верховною Радою України прийнято Закон «Про запровадження інституту префектів». Згідно цього документа на рівні областей та районів запроваджувались префекти як представники державної влади. Під їх контроль було передано всі сформовані на цих територіях територіальні органи центральних органів виконавчої влади, а також надано доручення Уряду сформувати персональний склад таких префектів.

Зробіть правовий аналіз ситуації. Чи відповідають дії Верховної Ради положенням Конституції та законодавства України? Який механізм приведення у відповідність до законодавства даного рішення має бути застосований?

3. У результаті добровільного об'єднання територіальних громад, яке проводилось згідно Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» була сформована рада об'єднаної територіальної громади, яка розташувалась в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади. Жителі однієї з територіальних громад, які увійшли в об'єднання вирішили провести загальні збори. При їх підготовці з'ясувалось, що статут цієї громади вже не є чинним і відповідно до нього організувати ці питання не можливо.

Члени даної територіальної громади звернулись до голови новосформованої об'єднаної територіальної громади з вимогою забезпечити проведення загальних зборів на території їхнього міста, яке є самостійною адміністративно-територіальною одиницею. На їх звернення голова пояснив, що з моменту об'єднання вони як територіальна громада втратили

свій самостійний статус і стали частиною укрупненої адміністративно-територіальної одиниці – об'єднаної громади

Зробіть юридичний аналіз ситуації та запропонуйте її вирішення. Чи відповідають дії жителів громади та голови вимогам законодавства. Чим регулюється і як визначається статус територіальної громади? Які права мають члени територіальних громад згідно законодавства? Який статус адміністративно-територіальних одиниць, жителі яких прийняли рішення про добровільне об'єднання?

4. Верховна Рада України прийняла рішення про ліквідацію села Бобрівка та виключення його з реєстру населених пунктів у зв'язку з значним зменшенням кількості населення та віднесла тих осіб, що залишились проживати на цій території до територіальної громади сусіднього села, яке розташоване на п'ятикілометровій відстані. Жителі не погодились з таким рішенням та звернулись до суду.

Зробіть юридичний аналіз ситуації. Які органи мають повноваження у сфері адміністративно-територіального устрою? Які повноваження в цій сфері закріплені законодавством за Верховною Радою України? Який порядок ліквідації сіл в Україні? Запропонуйте механізм забезпечення муніципальних прав жителів адміністративно-територіальних одиниць, що ліквідовані. Яке рішення має прийняти суд?

5. Міська рада на пленарному засіданні прийняла рішення про ліквідацію районних у містах рад та ліквідацію міських районів. Група депутатів, які не підтримали дане рішення звернулись до суду. У зверненні вони зазначили, що законодавство закріплює існування територіальної громади району в місті, а отже таке рішення міської ради порушує права жителів районів мати власні представницькі органи, а також те, що міська рада не має повноважень вирішувати питання адміністративно-територіального устрою.

Зробіть юридичний аналіз ситуації. Який порядок утворення чи неутворення районних у містах рад та їх виконавчих

*органів? Який правовий механізм ліквідації міських районів?
Яке рішення має прийняти суд?*

Список нормативних актів і літератури

Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України : Закон України від 28.07.2023 № 3285-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3285-20#Text>

Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України № 157-VIII від 5 лютого 2015 року // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13. – Ст. 91.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

Про утворення робочої групи з питань удосконалення територіальної організації влади та місцевого самоврядування: Постанова КМУ від 29.02.2012 № 169 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 18. – Ст. 660.

Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМУ від 01.04.2014 № 333-р // Офіційний вісник України. – 2014. – № 30. – Ст. 831

Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020": Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 4. – Ст. 67.

Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 34. – Ст. 1167.

Методичні рекомендації щодо критеріїв формування адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального (районного) рівня // Електронний ресурс. – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/439/Metod_recom_rayon_.pdf

Методичні рекомендації щодо оцінки рівня спроможності територіальних громад //

https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Metod.recom_spromozhnist.gromad.pdf

Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова КМУ від 08.04.2015 року № 214 // Офіційний вісник України. - 2015. - № 33. - Ст. 963

Про затвердження плану заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.01.2019 № 77-р // ;

Про внесення змін до плану заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.02.2020 № 96-р //

Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695 // Офіційний вісник України. - 2020. - № 67. - Ст. 2155.

Бодрова І.І. Європейський досвід удосконалення адміністративно-територіального устрою // Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування ; редкол. Ю. П. Битяк [та ін.] . - Х. : Оберіг, 2012. - 64 с. (Наукові доповіді ; вип. 3).

Буторина М. П. Понятие территориальной организации региона / М. П. Буторина // Проблемы науки и образования : науч.-теорет. журн. - 2009. - Ч. 1. - № 3. - С. 61-62.

Верменич Я. В. Територіальна організація в Україні, як наукова проблема : регіонально-історичний та політико-адміністративний виміри / Верменич Я. В. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2008. - 160 с.

Вовканич С. Й., Цапок С. О., Кравців В. С., Щеглюк С. Д. Історія формування адміністративно-територіального устрою України // Зарубіжний і вітчизняний досвід реформування адміністративно-територіального устрою / За ред. Л. Т. Шевчук. - Львів, 2007. - 254 с.

Грачев Н.И. Территориальная организация публичной власти : учеб. пос. для вузов. – М.: Юрайт, 2019. – 483 с.

Калиновський Б.В. Реформування системи територіальної організації влади в Україні відповідно до міжнародних стандартів та принципів // Вісник АПСВТ. – № 3-4. – 2016.

Лялюк О.Ю. Особливості територіальної організації публічної влади в містах із спеціальним статусом // Теорія і практика правознавства. – 2014. – № 2.

Лялюк О.Ю. Територіальна організація публічної влади як конституційно-правова категорія // Теорія і практика правознавства. – Вип. 1 (5). – 2014.

Лук'янова Г.Ю. Реформування територіальної організації влади в Україні як чинник удосконалення публічного управління // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2016. - № 4. – С. 212-222.

Малиновський В. Я. Територіальна організація влади України: концептуальні засади трансформації / В. Я. Малиновський. – Луцьк : СПД Гадяк Ж. В., 2010. – 451 с.

Матвієнко А.С. Політико-правові засади територіальної організації держави: світовий досвід і Україна : монографія / А.С. Матвієнко. — К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. — 376 с.

Мельниченко О. А. Територіальна організація влади в Україні: конспект лекцій / О. А. Мельниченко. – Харків: ФО-П Леонов Д.С., 2016. 102 с.

Михайлишин Л.Р. Територіальна організація місцевого управління в контексті забезпечення регіонального економічного розвитку: аналіз зарубіжного досвіду [Електронний ресурс] / Л. Р. Михайлишин // Державне будівництво. – 2009. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_1_58

Парамонов А.О. Оцінка ефективності територіальної організації влади: зарубіжний досвід // Теорія та практика державного управління. Вип. 1(44). С. 335-341.

Правові засади оптимізації адміністративно-територіального устрою України: Монографія / За ред.

Кресіної І.О. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Вид-во «Логос», 2013. 296 с.

Ткачук А. З історії реформ адміністративно-територіального устрою України 1907-2009 / А. Ткачук, Р. Ткачук, Ю. Ганущак. – К. : Леста, 2009. – 128 с.

Шевченко А.Є., Міщук В.В. Унітарна форма територіального устрою України та окремих країн Європи (порівняльно-правовий аналіз): монографія. К.: «МП Леся», 2013. 248 с.

Teremetskyi V., Solyannik K, Zakomorna K. Fiscal decentralization of Ukraine: search for new approaches for the development of local self-government. Financial and credit activity: problems of theory and practice. Vol.2 Issue 37 P.180-189.

Serohina S. H., Bodrova I.I., Petryshyna M.O. Municipal policy as a priority area of legal policy in the context of reforming the territorial organisation of power and European integration of Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2021. Vol. 28. No. 3. 129-143.

Тема 4. Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.

(колоквіум)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Регіоналізація як напрям формування багаторівневого урядування. Європейські стандарти у сфері регіональної політики.

2. Державна регіональна політика в Україні: цілі, завдання, принципи, пріоритети та основні напрями. Проблеми правового забезпечення регіонального розвитку в Україні.

3. Порядок формування та реалізації регіональної політики. Стратегії регіонального розвитку.

4. Інституційна система регіонального розвитку. Агенції регіонального розвитку.

5. Матеріально-фінансове забезпечення регіонального розвитку. Напрями та способи стимулювання розвитку регіонів.

6. Правове забезпечення та форми міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

Список нормативних актів і літератури

Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010. - №2456-VI // Відом. Верховної Ради України. - 2010. - №50. - Ст. 572.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. - №436-IV // Відом. Верховної Ради України. - 2003. - №18. - Ст. 144.

Конституція України від 28 червня 1996 р. к/96-ВР // Відом. Верховної Ради України № 30. – Ст. 141.

Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 931 “Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів” - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF#Text>.

Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 “Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів” - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>.

Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07.02.2002 р. N3059-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – No 30. – Ст. 204.

Про державне прогнозування та розроблення програм еко- номічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. No 1602-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – No 25. – Ст. 195.

Про державні цільові програми: Закон України від 18.03.2004 р. No 1621-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – N25. – Ст. 352.

Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.90.

Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. No 751 // Офіційний вісник України. – 2007. – N 39. – Ст. 1729.

Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньої регіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 р. No 476 // Офіційний вісник України. – 2009. – No 37. – Ст. 1248.

Про концепцію державної регіональної політики: указ Президента України від 25.05.2001 р. No 341 // Офіційний вісник України. – 2001. – N 22. – Ст. 983.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. N280/97 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – No 24. – Ст. 170.

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. No 586 // Офіц. вісн. України. - 1999. - No 18. - С. 3.

Про транскордонне співробітництво: Закон України від 11.10.2018 р. № 2515-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 45, ст.499.

Бодрова І.І. Проблеми імплементації європейських стандартів у сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип.38. – С.62-77

Величко В.О., Будакова В. І. Проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні та світовий досвід // Форум права. – 2013. – №1. – С. 127–133.

Величко В. О. Європейський досвід організації місцевого самоврядування та можливості його застосування в Україні // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. - 2015. - вип. 20. - С. 59-64.

Величко В.О. Фінансова самостійність органів місцевого

самоврядування // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / редкол.: С.Г. Серьогіна та ін. - Харків: Право, 2015. - Вип. 30. - С. 49-61.

Долішній М. Регіональна політика на рубежі XX— XXI століть: нові пріоритети / М. Долішній — К.: Науко□ ва думка, 2006. — 117 с.

Керецман В. Державне регулювання регіональ□ ного розвитку: теоретичні аспекти / В. Керецман. — К.: Видавництво УАДУ, 2002. — 188 с.

Лойко В.В., Величко В.О., Маринів А.В., Стешенко Т.В. Забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». Т. 2. № 33. - 2020. - С. 69-74.

Чумаченко М. Управління соціально-економічним розвитком регіону / М. Чумаченко // Економіка України. — 2008. — No 4. — С. 94—99.

Bachtler J., Méndez C., Vironen H. Regional development and policy in Europe Contributions for the debate in Latin America. URL: <https://sia.eurosociat-ii.eu/files/docs/1400661224-E2.pdf>

Scott L. Baier, Jeffrey H. Bergstrand, Peter Egger The New Regionalism: Causes and consequences. Dans Économie internationale 2007/1 (n° 109), p. 9-29. URL: <https://www.cairn.info/revue-economie-internationale-2007-1-page-9.htm>

Söderbaum, Fredrik. (2003). Introduction: Theories of New Regionalism. URL: https://www.researchgate.net/publication/259702828_Introduction_Theories_of_New_Regionalism

Тема 5. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.

(практичне заняття)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Принципи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

2. Європейський досвід організації взаємодії органів публічної влади на територіальному рівні.

3. Правова основа взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади в Україні.

4. Інституційні способи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

5. Державний контроль за виконанням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень.

З а в д а н н я

1. Голова облдержадміністрації видав розпорядження про проведення обласного референдуму щодо розпуску обласної ради, яка прийняла рішення про проведення громадських слухань з питань вираження недовіри голові облдержадміністрації.

Дайте юридичний аналіз ситуації і визначте шляхи її вирішення.

2. Депутатська фракція районної ради звернулася до голови районної ради з вимогою створення при районній раді громадської ради як консультативно-дорадчого органу для здійснення громадського контролю за діяльністю ради. Голова районної відмовив у створенні громадської ради, посилаючись на відсутність коштів у місцевому бюджеті, а також недоречність утворення громадської ради у зв'язку із запровадженням на веб-сайті районної ради електронних консультацій з громадськістю

Прокоментуйте дії депутатської фракції і голови районної ради. Як відбувається формування громадських рад при органах місцевого самоврядування?

3. Голова обласної державної адміністрації видав розпорядження «Про організацію здійснення обласною держав-

ною адміністрацією контролю за виконанням органами місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади», яким визначив організаційні форми проведення контрольних заходів (перевірки, інспектування, одержання необхідних документів, матеріалів, заслуховування інформації та звітів), строки та порядок їх проведення. Крім того, був встановлений порядок зупинення актів органів місцевого самоврядування за результатами проведених перевірок додержання законодавства з одночасним оскарженням їх законності до суду. Обласна рада, не погодившись з виданим актом, звернулася до адміністративного суду.

Чи відповідає законодавству розпорядження голови обласної державної адміністрації? Яке рішення має прийняти суд? Визначить правову основу державного контролю за реалізацією органами місцевого самоврядування делегованих повноважень.

4. Районна рада висловила недовіру голові обласної державної адміністрації. За таке рішення проголосували 50% депутатів. Президент України, розглянувши цю ситуацію, прийняв відставку голови адміністрації. Голова обласної адміністрації, у свою чергу, подав позов (зазначивши відповідачем районну раду) до суду першої інстанції щодо поновлення на своїй посаді.

Надайте юридичний аналіз цієї ситуації.

5. Проаналізуйте проект Закону України «Про префектів».

Чи буде, на Вашу думку, інститут прафектури ефективнішим ніж інститут місцевих державних адміністрацій та якими бачаться проблеми його взаємодії з органами місцевого самоврядування?

Список нормативних актів і літератури

Конституція України від 28 червня 1996 р. к/96-ВР // Відом. Верховної Ради України № 30. – Ст. 141.

Концепція адміністративно-територіального устрою України // Електронний ресурс // Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua/uk/publish/article/43635>.

Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16 квітня 2009 року № 1275-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 38, ст.534.

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 7 жовт. 2010 р. No 2591 // Відом. Верхов. Ради України. - 2011. - No 9. - С. 429. - Ст. 58.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. N280/97 // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - No 24. - Ст. 170.

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. No 586 // Офіц. вісн. України. - 1999. - No 18. - С. 3.

Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 бер. 2011 р. No 3166-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=3166-17>.

Асанов А. Світовий досвід вирішення проблеми розподілу повноважень між органами державної влади і місцевого самоврядування. / Амет Асанов. // Збірник наукових праць Української академії державного управління. / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – Вип. 2 – В 4 ч. Ч. II - С. 16.

Бодрова І.І. Правовий статус асоціацій місцевих рад України: питання теорії і практики. Харків, 2006. 240 с.

Бодрова І.І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип.37. – С.54-70.

Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. / за наук. ред. д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна, д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненка ; авт. кол. : Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, Т. П. Крушельницька та ін. - К. : НАДУ, 2011. - 388 с.

Величко В.О. Державний контроль та нагляд за додержанням законності в діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / редкол.: С.Г. Серьогіна та ін. - Харків: Право, 2016 - Вип. 32. - С. 95-114.

Величко В. О. Децентралізація влади: міжнародний досвід // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / редкол.: С.Г. Серьогіна та ін. - Харків: Право, 2014. - Вип. 28. - С. 12-22.

Величко В.О. Поняття адміністративного договору як форми діяльності місцевих державних адміністрацій // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. — Вип. 46. — С. 106-110.

Гончарук Н. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування: правові й функціональні аспекти / Наталія Гончарук, Леонід Прокопенко // Публічне управління. — 2011. — № 1. — С. 32.

Девемі Ж.-Ф. Місцеве управління у Франції. / Жан-Франсуа Девемі. // Збірник наукових праць Української академії державного управління. / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К. : Вид-во УАДУ, 2000. — Вип. 2 – В 4 ч. Ч. II - С. 81.

Децентрализация: эксперименты и реформы. / Под ред. Т. Хорвата. — Будапешт, 2000. — С. 268.

Макаров Г. В. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у межах нової системи територіальної організації влади в Україні [Текст] / Г. В. Макаров, О. М. Держалюк, Ю. Б. Каплан ; Національний інститут стратегічних досліджень. — К. : [б. в.], 2011. — С. 27.

Малик Я. До питання про взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні // Ефективність державного управління: Зб.наук.пр. — Вип. 43. 2015. С.295-361.

Проблеми правового регулювання територіальної організації влади в Україні: монографія / П.М. Любченко, С.Г. Серьогіна, І.І. Бодрова та ін [Електронний ресурс] — Харків,

2018. С. 7-33

Розвиток партнерства між місцевою владою та громадським сектором у сфері надання громадських послуг : монографія / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко та ін. ; за ред. Ю. П. Лебединського. - Ужгород : Патент, 2003. 192 с.

Novak A. O. The modern status of legal regulation of delegation of authority from bodies of executive powers to local self-government bodies in Ukraine. Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. pp. 289-308.

Serohina S., Bodrova I., Novak A. Delegation of State Powers to Local Self-Government Bodies: Foreign Experience and Ukrainian Realities. Volume 9 (2019): Issue 3 (September 2019). pp. 262-285. URL: <https://intapi.sciendo.com/pdf/10.1515/bjes-2019-0033>

Тема 6. Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні

(колоквіум)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Концепція належного урядування та її роль у забезпеченні верховенства права. Принципи та вимоги належного урядування, напрями імплементації в Україні.

2. Стратегія реформування державного управління в Україні. Критерії побудови оптимальної структури органів місцевого самоврядування.

3. Концептуальні основи розподілу повноважень між органами державного та муніципального управління.

4. Інформатизація органів державної влади та місцевого самоврядування, правове, організаційне та інформаційно-технічне її забезпечення.

5. Правове регулювання та методика оцінки ефективності організації та діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Список нормативних актів і літератури

Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190.

Про захист персональних даних: Закон України 1 червня 2010 року № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.

Про інформацію: Закону України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст.650.

Деякі питання реформування державного управління України: Розпорядження КМУ від 21 липня 2021 р. № 831-р // Офіційний вісник України. – 2021. – № 61. – Ст. 3842.

Про затвердження Методики проведення оцінки ефективності здійснення органами виконавчої влади контролю за виконанням завдань, визначених законами України, актами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, дорученнями Прем'єр-міністра України: Постанова КМУ від 18 травня 2011 р. № 522 // Офіційний вісник України. – 2011. - № 37. – Ст. 1533

Бодрова І.І., Любченко П.М. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування. – Х.: Оберіг, 2012. – 64 с.

Вюртенбергер Т. Організаційна структура регіонального рівня в Німеччині // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід. Збірник матеріалів та документів / На-

уковий редактор: М. Пухтинський. – К.: Атіка-Н, 2006. – С.264-269

Гончарук Н. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування: правові й функціональні аспекти / Наталія Гончарук, Леонід Прокопенко // Публічне управління. – 2011. – № 1. – С. 32.

Єзеров А., Батан Ю. Належне врядування й надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування // Юридичний вісник. – 2016. – № 2. – С. 109-116.

Радишевська О.Р. Концепція належного врядування: практика ЄСПЛ та Верховного суду // Юридична Україна. - № 12. – 2019. – С. 56-58.

Ткаля О.В. Розуміння належного врядування в сучасних умовах // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. – 2020. – Том 31 (70). – Ч. 2. – № 2. – С. 125-130.

Ahekyan A., Kvasnii L., Lobyk O., The role of the concept of "good governance" in the management of hromadas. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2022, 8(4), 1-7. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/1914/1924>

Martitah. Strengthening local government institutions towards a good governance *International Journal of Business, Economics and Law*, 2013, Vol. 2, Issue 3 (June). pp. 6-11. URL: <https://ijbel.com/wp-content/uploads/2014/07/Strengthening-Local-Government-Institutions-Towards-A-Good-Governance-Martitah.pdf>

Prabakaran, Madhu. (2011). What is Good Governance?. SSRN Electronic Journal. 10.2139/ssrn.1766267. URL: https://www.researchgate.net/publication/228123335_What_is_Good_Governance

Simonis, Udo E. (2004) : Defining good governance: The conceptual competition is on, WZB Discussion Paper, No. P 2004-005, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB), Berlin. URL: <https://www.econstor.eu/dspace/bitstream/10419/50227/1/390769290.pdf>

Herasymiuk K., Martselyak O., Kirichenko Y., Zhmur N., Shmalenko I. Principles of integrity and good governance in public administration. International Journal of Management (IJM). Volume 11, Issue 4, April 2020, pp. 545-555. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d218ab1a-2a01-492b-866c-10635dd28b2c/content>

Тема 7. Доктринально-правові та прикладні аспекти попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

(практичне заняття)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Доктринальні основи формування компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування.
2. Сучасний стан та проблеми правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування.
3. Поняття, причини та форми компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
4. Правові, інституційні, організаційні, функціональні механізми попередження та розв'язання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
5. Напрями удосконалення правового регулювання компетенції перерозподілу повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування в рамках реформи децентралізації влади.

З а в д а н н я

1. Постановою Верховної Ради України «Про зміну меж міста» були змінені межі міста шляхом передачі частини зе-

мель сусідніх сілрад у відання відповідної міської ради. У зв'язку з необхідністю вирішення організаційних питань у міської ради виникли наступні питання: у якому порядку мають бути встановлені межі міста та з якого моменту у неї виникають повноваження з управління територією та землями, що передані їй.

Підготуйте відповідь на звернення міської ради за поставленими питаннями.

2. Постановою Кабінету Міністрів України сільським, селищним, міським радам були делеговані повноваження щодо призначення державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства або на дітей-інвалідів віком до 18 років. В документі також визначено, що до початку нового бюджетного року ці повноваження здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів. Контроль виконання делегованого повноваження покладений на Міністерство соціальної політики України.

Дайте юридичний аналіз прийнятого рішення. Який механізм делегування повноважень органам місцевого самоврядування?

3. Міська рада звернулася до Кабінету Міністрів України з вимогою виключити повноваження щодо вирішення питань про надання неповнолітнім, учням, студентам, пенсіонерам та інвалідам права на безкоштовне і пільгове користування об'єктами культури, фізкультури і спорту з числа делегованих у зв'язку з неналежним забезпеченням його фінансами. У відповідь Кабінет Міністрів України зазначив, що з державної власності до комунальної власності міської територіальної громади був переданий житлово-будівельний комбінат, що є достатнім джерелом матеріально-фінансового забезпечення виконання делегованих повноважень.

Дайте юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення.

4. Голова районної державної адміністрації звернувся до Верховної Ради України з поданням про призначення

позачергових виборів міського голови. У поданні зазначено, що міський голова відмовляється підписувати й оприлюднювати рішення, прийняті більшістю голосів на пленарних засіданнях міської ради, а також розглядати запити й звернення депутатів міської ради.

Чи відповідають дії голови районної державної адміністрації та міського голови вимогам законодавства? Який порядок та підстави дострокового припинення повноважень міського голови?

5. Проаналізуйте рівень імплементації Україною положень Європейської хартії місцевого самоврядування в частині делегування органам місцевого самоврядування повноважень органів виконавчої влади. Запропонуйте шляхи оптимізації механізму делегування органам місцевого самоврядування державних повноважень в Україні.

Список нормативних актів і літератури

Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

Конституція України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL:
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

Бодрова І. І. Проблеми імплементації європейських стандартів у сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 26-48.

Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого

самоврядування Конституції та законів в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 37-55.

Бублик Г.В. Делегування повноважень місцевими органами влади: організаційно-правовий аспект: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Г.В. Бублик; К. нац. економ. ун-т. – К., 2005. – 16 с.

Голосніченко Д.І. Теорія повноважень, їх регулювання та розподіл у процесі міжнародної інтеграції: автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01 Теорія та історія держави і права. Історія політ. і прав. вчень / Д.І. Голосніченко. – К. – 2010. – 40 с.

Діхтієвський П.В. Повноваження представницьких органів місцевого самоврядування Польщі та України: порівняльний аналіз [Текст] / Петро Діхтієвський, Анна Бучинська // Публічне право. – 2013. – №1. – с.59 – 66.

Зозуля І.В. Особливості принципів розмежування компетенції органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [Текст] / Зозуля І.В. // Право і суспільство. – 2013 – №2. – с.55 – 64.

Капустіна Н.Б. Децентралізація влади та її повноважень / Н.Б. Капустіна // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць / Одеська нац. юр. Академія. – О.: Юрид. літ-ра, 2004. – Вип. 22 – с.752 – 754.

Карабін Т.О. Проблеми децентралізації виконавчої влади в Україні та можливі напрями їх вирішення / Т.О. Карабін // Форум права. – 2012. - №4. – с. 439 – 444

Крупчан О. Формування компетенції місцевих органів публічної влади шляхом делегування повноважень/ О.Крупчан // Юридична Україна. – 2013. - №7. – с.14 – 19.

Лялюк О.Ю. Проблемні питання перерозподілу компетенції в системі органів публічної влади на місцях / О.Ю. Лялюк // Проблеми законності: акад. зб. наук. пр. / Нац. ун-т «Юрид. Акад. України ім. Я. Мудрого». – Х.: Нац. Ун-т «Юрид. Акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – Вип.118. – с.40 – 47.

Лялюк О. Ю. Актуальні питання співвідношення контролю та нагляду в системі місцевого самоврядування в

умовах децентралізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 56-68.

Любченко П. М. Смоляр О. А. Зарубіжний досвід організації контролю у сфері місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2015. Вип. 29. С. 18-31.

Любченко П. М. Компетенція суб'єктів місцевого самоврядування : монографія. Харків : Модель всесвіту, 2001. 224 с.

Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : монографія. Харків : Одиссей, 2006. 352с.

Муртіщева А. О. Реформа місцевого самоврядування в Україні: досягнення та перспективи. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2018. Вип. 35. С. 264-273.

Нікончук А.М. Делегування повноважень як інструмент вирішення проблем місцевого значення в процесі здійснення управління державою / А.М. Нікончук // Форум права. – 2012. – № 1. – с. 680 – 684.

Нікончук А.М. Теоретичні засади децентралізації влади в процесі розвитку місцевого самоврядування в Україні / А.М. Нікончук // Право і безпека. – 2011. – №5. – с.5-8

Потіп М.М. Щодо сутності компетенції органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування [Текст] / Потіп М.М. // Право і суспільство. – 2012. –№6. – с.32 – 35.

Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації: монографія / за заг. ред. Нижник Н.Р. – Ч.: Тех-рук, 2008. – 432 с.

Husarina N., Syta Y. Approaches to the development and functioning of local selfgovernment system reflected in the european charter of local self-government. *Economic journal Odessa polytechnic university*. №2 (12), 2020. URL: <http://dspace.op.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11380/1/29.pdf>

Steytler N. The powers of local government in decentralised systems of government: managing the 'curse of common competencies'.

URL:
https://repository.uwc.ac.za/bitstream/handle/10566/4747/The%20powers%20of%20local%20government%20in%20decentralized%20systems%20of%20government_managing%20the%20curse%20of%20common%20competencies.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Тема 8. Правове регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування: сучасний стан і способи подолання недоліків

(практичне заняття)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Законність, системність та комплексність як вимоги правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

2. Недоліки конституційного, законодавчого та підзаконного регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способи їх подолання.

3. Проблеми кореляції муніципальної-правового регулювання з іншими видами галузевого регулювання відносин організації та діяльності органів місцевого самоврядування.

4. Прогалини та колізії правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способи їх подолання.

5. Роль адміністративних судів у подоланні недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування.

Завдання

1. З метою запровадження єдиних підходів до формування системно-структурної організації місцевого самоврядування обласна рада розробила і прийняла модельний статут органів місцевого самоврядування області, в якому визначила типову структуру місцевих рад, виконавчих органів місцевого самоврядування, апаратів місцевих рад, обов'язкову для органів, що існують на її території.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи правомірні дії обласної ради?

2. Розпорядженням голови районної ради було затверджено склад та структуру виконавчого комітету ради та призначено його керівника, яким став депутат ради. На сесії обласної ради більшістю голосів депутатів було прийняте рішення про скасування розпорядження голови районної ради.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи правомірні акти обласної, районної ради та голови районної ради?

3. Голова обласної державної адміністрації видав розпорядження «Про організацію здійснення обласною державною адміністрацією контролю за виконанням органами місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади», яким визначив організаційні форми проведення контрольних заходів (перевірки, інспектування, одержання необхідних документів, матеріалів, заслуховування інформації та звітів), строки та порядок їх проведення. Крім того, був встановлений порядок зупинення актів органів місцевого самоврядування за результатами проведених перевірок додержання законодавства з одночасним оскарженням їх законності до суду. Обласна рада, не погодившись з виданим актом, звернулася до адміністративного суду.

Чи відповідає законодавству розпорядження голови обласної державної адміністрації? Яке рішення має прийняти суд? Визначить правову основу державного контролю за реалізацією органами місцевого самоврядування делегованих повноважень.

4. Голова обласної ради видав розпорядження про особливий режим управління на період опалювального сезону. Згідно з цим документом як виконавчі органи обласної ради були утворені управління житлово-комунального господарства, соціального захисту населення, транспорту і зв'язку, підпорядковані голові і обласній раді. Група депутатів обласної ради звернулися до голови ради з вимогою відмінити незаконне розпорядження. Голова обласної ради відмовився скасовувати прийнятий ним акт, зазначивши, що він діяв на підставі норм Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, які гарантують організаційну самостійність органів місцевого самоврядування.

Чи відповідають дії голови обласної ради вимогам законодавства? Зробіть юридичний аналіз ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення.

5. Обласна рада на сесії розглянула питання “Про звіт голови обласної державної адміністрації щодо виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку області, обласного бюджету і здійснення обласною державною адміністрацією делегованих їй обласною радою повноважень” і прийняла рішення про висловлення голові обласної державної адміністрації недовіри.

Голова облдержадміністрації звернувся до суду з проханням визнати протиправним і скасувати дане рішення, оскільки воно ухвалене з порушенням вимог ч. 9 ст. 46 і ст. 47 Закону від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР “Про місцеве самоврядування в Україні”, зокрема, без включення цього питання до порядку денного сесії та без його обговорення у постійних комісіях, без проведення колективного й вільного обговорення його депутатами на сесії.

Проведіть юридичний аналіз даної ситуації. Чи правомірні дії обласної ради? Яке рішення має ухвалити суд?

Список нормативних актів і літератури

Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

Конституція України // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – № 141.

Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-BP. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.97 р. №452/97-BP URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80>

Барабаш Ю. Г., Колісник В. П., Слінько Т. М., Дахова І. І., Чуб О. О., Ткаченко Є. В. Демократичні засади організації і функціонування вищих органів державної влади України»: монографія / за заг. ред. д.ю.н., проф., член-кор. НАПрН України Барабаша Ю.Г. – Харків: Право, 2013. – 272 с.

Величко В. О. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій в Україні: монографія. Харків : Б. в., 2005. 208 с.

Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної ; 4-те вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2018. 392 с.

Закоморна К. О. Сучасний конституціоналізм: варіанти інтерпретації (на прикладі постсоціалістичних країн Східної Європи) / К. О. Закоморна // Проблеми законності : акад. зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій ; редкол. В. Тацій [та ін.] . – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2010. – Вип. 112. – С. 196-205.

Інституційно-функціональна організація місцевої влади в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку : аналіт. огляд / Ю. П. Битяк [та ін.] ; НДІ держ. буд-ва та місцев. самоврядування. – Київ : Студія Колаж, 2009. – 223 с.

Конституційно-правові засади становлення української державності : монограф. / В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. НАН України В. Я. Тація, акад. АПРН України Ю. М. Тодики. - Х.: Право, 2003. - 328 с.

Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов.– Х.: «Право», 2011. – 1128 с.

Лялюк О. Ю. Загальна характеристика муніципально-правової відповідальності за законодавством України / О. Ю. Лялюк // Проблеми законності. Вип. 109. - Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого / відп. ред. В. Я. Тацій ; редкол. А. П. Гетьман [та ін.] , 2010. – С. 76-83 .

Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, О. Г. Данильяна. — Х. : Право, 2010. – 384 с.

Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: моногр. / за ред. Ю. М.Тодики. Х.: Право, 2009. 540 с.

Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму: монографія. Х.: Право, 2018. 440 с.

Серьогіна С. Г. Удосконалення місцевого самоврядування в Україні в умовах демократизації та консолідації суспільства / С. Г. Серьогіна // Право України. – 2014. – № 4. – С. 107-115.

Соляник К. Є. Виконавчі органи місцевих рад в Україні: правовий статус і організація роботи : монографія. Х. : Крок, 2004. 255 с.

Сучасний парламентаризм: український та світовий ви-міри: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Юрайт, 2018. 200 с.

Фролов О. О. Роль державних органів у забезпеченні ефективного функціонування місцевого самоврядування в Україні: реалії та перспективи розвитку / О. О. Фролов // Право України. – 2011. – № 6. – С. 226-232.

Chyrkin A., Murtishcheva A., Yezerov A. The implementation of the principle of judicial protection of local self-government rights in the national courts' practice: the ukrainian experience. 2022 4 (16) Access to Justice in Eastern Europe 170-186. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.4-a000431>

Murtishcheva A. The principle of legality as a foundation of modern civil society. Improvement of the legal culture as a basis for the formation of civil society of modern times: collective monograph / O. Borschevska, O. Boryslavska, I. Krushnitska, etc. Lviv-Torun: Liha-Press, 2020. P. 93-109.

Tytykalo R., Pavlovska N., Kovalenko L. Legal liability of local self-government bodies and officials for failure to implement programs of socio-economic development of the hromada. Baltic Journal of Economic Studies, 8(5), 191-197. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-5-191-197>

Тема 9. Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики

(практичне заняття)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Правова основа та принципи нормотворчої діяльності в органах державної влади та місцевого самоврядування.

2. Проблеми правового регулювання нормотворчої діяльності Президента України, шляхи їх розв'язання.

3. Впровадження сучасних інформаційних технологій в нормотворчу діяльність органів виконавчої влади.

4. Нормотворча діяльність в органах місцевого

самоврядування: проблеми інституційного, правового, організаційного та матеріально-технічного забезпечення.

5. Правове регулювання і порядок забезпечення участі членів територіальної громади у нормотворчому процесі в органах місцевого самоврядування, напрями оптимізації.

6. Контроль у сфері нормотворчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Завдання

1. Громадянин України звернувся до Конституційного суду України із клопотанням щодо скасування закону, прийнятого Верховною Радою України під час чергового пленарного засідання. Своє клопотання громадянин мотивував тим, що розгляд і голосування питання щодо законопроекту відбувалися із порушенням процедурно-процесуальних вимог Закону України «Про регламент Верховної Ради України». Так, Верховною Радою України було прийнято рішення про одноразове відхилення від процедури з метою прискорення розгляду та прийняття особливо важливого законопроекту. Прийнятий Верховною Радою України законопроект було направлено на підпис Президенту України, який протягом встановленого Конституцією України строку не підписав закон. При цьому, під час повторного розгляду закон було прийнято Верховною Радою України двома третинами від її конституційного складу та оприлюднено Головою Верховної Ради України.

Дайте юридичний аналіз справи та запропонуйте шляхи вирішення. Чи відповідають дії громадянина України вимогам чинного законодавства? Який порядок прийняття та скасування рішень Верховної Ради України передбачений законодавством? Які особливості законотворчого процесу? Яке рішення має прийняти Конституційний Суд України? Складіть проект рішення суду.

2. На виконання доручення Президента України апарат Ради національної безпеки та оборони України направив до Офісу Президента України проект Указу Президента України «Про введення в дію Рішення Ради Національної без-

пеки і оборони України». Керівник Офісу Президента України відмовив у прийнятті проекту зазначивши, що відповідно до положень чинного законодавства проекти актів Президента України, що розроблені за дорученням міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади вносяться через Кабінет міністрів України. Керівник Апарату звернувся до Секретаря Ради національної безпеки і оборони України зі скаргою на неправомірні дії Керівника Офісу Президента України, зазначивши, що рішення Ради національної безпеки і оборони України вводяться в дію Указами Президента України.

Дайте юридичний аналіз справи та запропонуйте шляхи вирішення. Чи відповідають дії Керівника Офісу Президента України вимогам чинного законодавства? Який порядок підготовки та внесення актів Президента України передбачений законодавством? Який порядок прийняття та введення в дію рішень Ради національної безпеки та оборони України передбачений законодавством?

3. Громадянин України звернувся до адміністративного суду з позовом до Кабінету міністрів України про визнання постанови Кабінету міністрів України, якою на території України запроваджувалися тимчасові обмеження окремих прав і свобод людини і громадянина, незаконною та нечинною. Представник позивача обґрунтував свої вимоги тим, що постанова суперечить положенням актів вищої юридичної сили – законів України та прийнята Урядом поза межами його повноважень. Міністерство юстиції, як представник відповідача, проти вимог позивача заперечувало, обґрунтувавши свою позицію тим, що спірна постанова прийнята Урядом в межах повноважень та у спосіб, визначений Конституцією та законами України і не суперечить нормам чинного законодавства.

Дайте юридичний аналіз справи та запропонуйте шляхи вирішення. Який порядок підготовки постанов Кабінету Міністрів України передбачений чинним законодавством? Яким вимогам повинна відповідати постанова Кабінету Міністрів України? Які підстави та порядок оскарження

актів Кабінету Міністрів України передбачений законодавством? Складіть проект рішення суду.

4. Громадська організація звернулася до Київського окружного адміністративного суду із позовом про визнання нечинним виданого Міністерством юстиції Наказу «Про скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правового акту». Свої вимоги представник позивача обґрунтував тим, що Наказ «Про скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правового акту» прийнятий Міністерством юстиції безпідставно, а значить є протиправним, оскільки винесений без передбачених законодавством України підстав для скасування та з порушенням визначених чинним законодавством України строків та порядку його прийняття.

Дайте юридичний аналіз справи та запропонуйте шляхи вирішення. Чи належить до компетенції Міністерства юстиції України прийняття рішення про скасування державної реєстрації нормативно-правових актів? Які підстави та порядок прийняття такого рішення передбачений законодавством? Яке рішення має прийняти суд? Складіть проект рішення суду.

5. Міська рада на своєму пленарному засіданні прийняла рішення про затвердження регламенту відповідної ради, в якому встановила перелік нормативних та інших актів, які вона має право приймати, а також визначила порядок їх прийняття та оскарження. Міський голова відмовився підписувати рішення ради про затвердження регламенту міської ради, мотивуючи це порушенням порядку його прийняття. Міська рада повторним голосуванням прийняла рішення про затвердження регламенту 2/3 голосів присутніх депутатів за підписом головуєчого на пленарному засіданні. Міський голова звернувся до суду з позовом про визнання рішення міської ради нечинним.

Дайте юридичний аналіз справи та запропонуйте шляхи вирішення. Який порядок прийняття та оскарження актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування передба-

чений чинним законодавством? Яке рішення має прийняти суд?

Список нормативних актів і літератури

Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1996. № 30. № 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2005. № 35, 36, 37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення офіційної публікації законів України та інших нормативно-правових актів: Закон України від 02.10.2018 № 2578-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2018. № 44. Стор. 23. Стаття 2758. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2578-19#Text>

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відом. Верхов. Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2004. № 9. Ст. 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>

Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1995. № 19. Ст. 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>

Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017. № 2136-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. *Відом. Верхов. Ради України*. 1999. № 20. Ст. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997 № 539/97-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1997. № 49. Ст. 299. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. *Відом. Верхов. Ради України*. 2010. № 14, 15, 16, 17. Ст. 133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

Про затвердження Положення про порядок роботи з законопроектами та іншими документами, що вносяться Президентом України на розгляд Верховної Ради України: затв. Указом Президента України від 30.03.1995 № 270/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/95#Text>

Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: затв. Указом Президента України від 15.11.2006 № 970/2006. *Офіц. вісн. України*. 2006. № 47. Ст. 3123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970/2006#Text>

Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. *Офіц. вісн. України*. 2010. № 84. Ст. 2945. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>

Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950. *Офіц. вісн. України*. 2007. № 54. Стор. 21, Стаття 2180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007->

%D0%BF#Text

Про затвердження положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF#Text>

Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998 № 12-рп/98 (справа про тлумачення терміну «законодавство»). *Офіц. вісн. України*. 1998 р. № 32. С. 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>

Рішення Конституційного Суду України від 16.04.2008 № 6-рп/2008 (справа про прийняття Конституції та законів України на референдумі). *Офіц. вісн. України*. 2008. № 32. Ст. 1056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-08#Text>

Загальна теорія права: підручник. за ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2020. 568 с.

Законотворчість. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним та європейським правом (збірник науково-практичних матеріалів). Бібл. Укр. школи законотворчості. Вип. 4. К. 2005. 200 с.

Косович, В. Закон «Про нормативно-правові акти» як засіб удосконалення нормативно-правових актів України. *Вісник Львівського Університету*. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. 2011. Вип. 52. С. 10 – 20.

Косович, В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України: техніко-технологічні аспекти: монографія. Львів: Львів. нац. універ. ім. Івана Франка, 2015. 568 с.

Красницька, А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування: посібник. 2-ге вид., доповн. і переробл. Київ: Парламентське вид-во. 2006. С. 295.

Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроєктне забезпечення: монографія. О. В. Скрипнюк, В. Л. Федоренко та ін. Київ: НАДУ. 2011. 344 с.

Петришина, М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні: монографія. Харків: Право. 2011. 232 с.

Скаун, О. Конституційний Суд як учасник правотворчості (законотворчості) в Україні. *Юридична Україна*. 2003. № 1. С. 26 – 32.

Ширшикова, Р. М. До питання про нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. № 1 (4). 2011. С. 198 – 201.

Aristova, I.V., Zapara, S.I., Bielov, D.M., Kaliuzhna, S.V. and Chernadchuk, T.O. 2019. Legal Status of Local Selfgovernment Authorities of Ukraine in the Conditions of Information Society Development: Research Methodology. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, Volume X, Winter, 8(46): 352–357. DOI: 10.14505/jarle.v10.8(46).01. URL: <https://journals.aserspublishing.eu/jarle/index>

Petryshyna M. O. The system of normative-legal acts of local self-government in Ukraine (Система нормативно-правових актів місцевого самоврядування в Україні). *Підприємництво, господарство і право*. № 4. 2019. С. 145 – 150.

Petryshyna Maryna. The features of the system of normative-legal acts of local self-government of Ukraine: a rejection of the Soviet Union postulates in favor of the European Union values (Характерні риси системи нормативно-правових актів місцевого самоврядування в Україні: відхід від постулатів Радянського Союзу на користь цінностей Європейського Союзу). *Baltic Journal of European Studies*. Autumn 2019. Vol. 9, Issue number 3. P. 286 – 310. ISSN:2228-0596.

Тема 10. Траспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування

(практичне заняття)

2 год

Основні питання

1. Поняття траспарентності. Інформаційна

відкритість органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні.

2. Правове регулювання доступу до публічної інформації. Обмеження доступу до публічної інформації: питання правомірності.

3. Електронний доступ до публічної інформації.

4. Робота органів державної влади та місцевого самоврядування із запитом на інформацію: правове регулювання та проблеми реалізації.

5. Консультативно-дорадчі структури органів державної влади та місцевого самоврядування у механізмі публічної комунікації.

Завдання

1. Правозахисний центр «Право» 11.05.2021 звернувся до сільської ради із запитом на інформацію про надання відомостей щодо правил внутрішнього трудового розпорядку посадових осіб ради. 15.05.2021 правозахисний центр отримав відмову у задоволенні запиту на інформацію з мотивів неоплати витрат, пов'язаних з копіюванням правил внутрішнього трудового розпорядку.

Правозахисний центр, не погоджуючись з відмовою у задоволенні запиту на інформацію, звернувся до суду про визнання дій суб'єкта владних повноважень неправомірними та надання копії правил внутрішнього трудового розпорядку.

Який порядок подання та надання відповідей на запит на інформацію встановлений чинним законодавством? Чи правомірною була відмова у наданні відповіді на запит на інформацію? Яке рішення має прийняти суд?

2. Громадянин А. увійшов до сесійного будинку Верховної Ради України по вул. Грушевського, 5, прагнучи потрапити на пленарне засідання парламенту. Працівник Комендатури охорони будинків Верховної Ради України повідомив про неможливість допуску до пленарного засідання громадянина А., оскільки останній не отримав необхідні документи у Бюро перепусток.

У відповідь громадянин А. зауважив, що згідно зі ст. 3 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» засідання Верховної Ради України є відкритими і гласними, а тому йому має бути забезпечений доступ до засідання та пообіцяв звернутись до правоохоронних органів.

Чи правомірні дії громадянина А. та працівника Командатури охорони будинків Верховної Ради України? Який порядок доступу осіб до відкритих пленарних засідань Верховної Ради України? В який випадках проводяться закриті засідання?

3. Представник громадської організації «Гідність» подав письмову заявку щодо можливості бути присутнім на засідання міської ради. У відповідь на заявку представник громадської організації був повідомлений про відсутність можливості забезпечити його присутність на засіданні ради. Мотивуючи свою відповідь, представник міської ради зазначив, що з урахуванням кількості учасників та раніше поданих заявок членів територіальної громади відповідно до норм регламенту міської ради особі може бути відмовлено в можливості бути присутнім на засіданні ради. Громадська організація звернулась до суду про визнання незаконними окремих норм регламенту міської ради, оскільки доступ до засідань сесії ради є формою реалізації права громадян на доступ до публічної інформації та має бути забезпечений для кожного на рівних умовах.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи порушує обмеження доступу на засідання місцевої ради законодавство про доступ до публічної інформації? Яке рішення має прийняти суд?

4. Громадянин А. звернувся до селищної ради із запитом на публічну інформацію в електронній формі щодо розміру посадового окладу селищного голови. Селищна рада відмовила у наданні публічної інформації громадянину А. через порушення ним вимог щодо оформлення запиту, а саме – відсутності дати та електронного цифрового підпису. Громадянин

А. звернувся до суду з вимогою визнати протиправною відмову селищної ради у наданні доступу до інформації, оскільки законодавство вимагає проставлення дати та підпису лише на запитах, поданих у письмовій формі.

Проаналізуйте ситуацію? Чи було дотримано вимоги законодавства до оформлення запитів про доступ до публічної інформації?

5. Громадянин А. направив до директора комунального підприємства «Пансіонат «Добро» запит про надання документів та інформації щодо отримання та використання гуманітарної допомоги, яка надійшла комунальному підприємству. У наданні інформації йому було відмовлено.

У відповідь громадянин А. звернувся до суду з вимогою зобов'язати комунальне підприємство вчинити дії, пов'язані із наданням відповіді на запит. Представник відповідача заперечив проти задоволення позову, оскільки громадянин А. є підопічним комунального підприємства «Пансіонат «Добро», а тому на нього мають розповсюджуватись норми Положення про комунальне підприємство, яке забороняє підопічним отримувати інформацію про діяльність підприємства. З огляду на це, на думку відповідача, відносини між громадянином А. та комунальним підприємством не є публічними, «Пансіонат «Добро» не є органом державної влади чи місцевого самоврядування, а запитувані громадянином А. інформація та документи є інформацією з обмеженим доступом, тому не мають бути надані у відповідь на запит.

Проаналізуйте аргументацію сторін. Чи було дотримано вимоги законодавства про доступ до публічної інформації? Яке рішення має прийняти суд?

6. Громадянин А. через Офіційне інтернет-представництво Президента України звернувся із запитом про надання публічної інформації, в якому просив надати Указ Президента України про втрату громадянства громадянином М. У відповідь громадянину А. було відмовлено у доступі до публічної інформації, оскільки вона належить до інформації з

обмеженим доступом, а саме інформації про фізичну особу (персональні дані).

Проаналізуйте ситуацію. Чи було порушено право на доступ до публічної інформації? Які обмеження доступу до інформації встановлюються законом?

Список нормативних актів і літератури

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-BP. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>

Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України №1229/99 від 27.09.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99#Text>

Порядок обробки та захисту отриманих від суб'єктів надання інформації персональних даних під час здійснення верифікації та моніторингу державних виплат, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 405 від 03.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D0%BF#Text>

Порядок обробки та захисту персональних даних, володільцем яких є Міністерство цифрової трансформації України, затверджений Наказом Міністерства цифрової трансформації України № 72 від 20.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0495-20#Text>

Правила забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 373 від 29.03.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF#Text>

Про порядок доступу осіб до відкритих пленарних засідань Верховної Ради України: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 27.10.2014 № 694. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/694/14-%D1%80%D0%B3#Text>

Влащенко С. Конституційно-правові механізми забезпечення доступу громадян до публічної інформації. *Юридична Україна*. 2016. № 3/4. С. 45-49.

Дотримання та захист права на доступ до публічної інформації: круглий стіл, 28 квіт. 2017 р. (Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, м. Харків) : зб. матеріалів / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Програма розвитку ООН в Україні, М-во закордон. справ Данії, Уповноваж. Верховної Ради України з прав людини. Харків, 2017. 232 с.

Муртіщева А. О. Транспарентність у діяльності органів публічної влади: досвід зарубіжних країн. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 602-606. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/159.pdf

Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С. Транспарентність публічної влади: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Право України*. 2015. № 6. С. 148-156.

Новицький, А. М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні: монографія. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2011. 444 с.

Тихомирова Є. Б. Комунікативна політика ЄС: інформаційна безпека vs транспарентність. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Київ, 2011. Вип. 102, Ч. 1. С. 22-28.

Шустакевич П. Доступ до публічної інформації як інструмент розвитку демократії в контексті європейських та польських нормативно-правових актів. *Право України*. 2016. № 2. С. 140-148.

Janderová J. Transparency of Administrative Bodies and Accountability of Public Officials – is there any Link? - Analysis of the Czech Republic Practice. URL: https://www.nispa.org/files/conferences/2021/e-proceedings/system_files/papers/Transparency_accountability_NIS_PACEE_2021_final.pdf

Jashari M., Pepaj I. The Role of the Principle of Transparency and Accountability in Public Administration. ACTA UNIVERSITATIS DANUBIUS Vol. 10, no. 1/2018. pp. 60-69. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229465497.pdf>

Slukhai, Sergii & Demydenko, Liudmyla & Nakonechna, Yuliia & Borshchenko, Tetiana. (2019). The Principle of Transparency in the Ukrainian Decentralisation Reform. Central European Public Administration Review. 17. 141-166. 10.17573/cepar.2019.2.07. URL: https://www.researchgate.net/publication/338626873_The_Principle_of_Transparency_in_the_Ukrainian_Decentralisation_Reform

Тема 11. Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування (практичне заняття)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Електронна демократія: правове регулювання та форми.
2. Електронні петиції як форма колективного звернення громадян: особливості правового регулювання, порядку подання та розгляду.
3. Правова основа та порядок використання електронних та інших інноваційних технологій у виборчому процесі.
4. Правове регулювання та порядок здійснення народної ініціативи як підстави проголошення всеукраїнського референдуму.
5. Форми партисипативної демократії на місцево-

му рівні та шляхи удосконалення організаційно-правового механізму їх застосування.

6. Проблеми та шляхи удосконалення правового регулювання всеукраїнського та місцевих громадських бюджетів.

Завдання

1. Громадянин А. подав електронну петицію «Про висловлення недовіри та дострокове припинення повноважень міського голови». Виконавчий комітет міської ради повідомив про неможливість оприлюднення петиції у зв'язку із порушенням законодавства, а саме – відсутністю у міської ради повноваження достроково припинити повноваження міського голови за результатами розгляду електронної петиції.

Проаналізуйте дії виконавчого комітету. Чи правомірною була відмова в оприлюдненні електронної петиції?

2. Громадянин А. на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України розмістив електронну петицію, в якій запропонував не надавати статусу пам'ятки культурної спадщини будівлі із зображенням пропаганди війни.

Секретаріатом Кабінету Міністрів України громадянину А. було відмовлено в публікації петиції, оскільки поставлене в ній питання стосується суспільних відносин, що регулюються Кримінальним кодексом України, а саме знищення чи пошкодження об'єктів культурної спадщини. На думку представників Секретаріату, законодавство України про звернення громадян не поширюється на порядок розгляду заяв і скарг громадян, встановлений кримінальним процесуальним законодавством, тому петиція не може бути публікована.

Громадянин А. звернувся до суду з вимогою зобов'язати Кабінет Міністрів України вчинити дії із публікації зазначеної петиції.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Які вимоги до змісту електронних петицій встановлені чинним законодавством? Чи правомірними є дії Секретаріату Кабінету Міністрів України? Чи підлягає задоволенню позов?

3. Громадська організація «Правда» на своєму офіційному веб-сайті розмістила електронну петицію до Президента України, в якій пропонувалось притягнути до кримінальної відповідальності громадянина К. за вчинення ним двох злочинів, яку підтримало 26000 осіб. Після цього громадська організація направила до Офісу Президента України листа, в якому зазначила про набрання петицією необхідної кількості голосів та висловила прохання розглянути петицію по суті. В Офісі Президента України відмовились оприлюднювати електронну петицію, оскільки в ній порушені питання, порядок розгляду та вирішення яких врегульовано кримінальним процесуальним законодавством.

Проаналізуйте дії Офісу Президента України та громадської організації. Чи було дотримано законодавство про звернення громадян?

4. Громадянин А. надіслав до міської ради електронну петицію, в якій просив надати звіт ради за результатами роботи комісії по з'ясуванню обставин, які стали причиною нещасного випадку з громадянином В. Міська рада відмовила в публікації петиції, мотивуючи своє рішення тим, що електронні петиції спрямовані на вирішення органами та посадовими особами місцевого самоврядування питань, що ставляться в петиції, а питання, сформульоване громадянином А. вже вирішене.

Проаналізуйте дії сторін. Чи було порушено порядок подання та розгляду електронної петиції?

5. Мешканці будинків декількох вулиць звернулись до сільського голови із місцевою ініціативою щодо надання учням сільської школи та пенсіонерам, що мешкають в селі, права на безкоштовне відвідування сільського музею. Сільський голова відмовив жителям, мотивуючи це тим, що для ініціювання розгляду сільською радою цього питання потрібно зібрати підписи всіх мешканців села та провести загальні збори членів територіальної громади за місцем проживання.

Проаналізуйте ситуацію. Яким чином відбувається реалізація права територіальної громади на місцеві ініціативи?

6. Жителі двох багатоквартирних будинків звернулися до міської ради з вимогою скасувати рішення про надання дозволу на створення вуличного комітету, оскільки вони не надавали своєї згоди на створення органу самоорганізації населення. Міська рада відмовила у скасуванні рішення про створення органу самоорганізації населення, мотивуючи це тим, що законодавчий порядок створення органу самоорганізації населення було дотримано, а більша частина мешканців будинків надали згоду.

Прокоментуйте дії мешканців та міської ради. Який порядок створення органів самоорганізації населення передбачений чинним законодавством?

Список нормативних актів і літератури

Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

Конституція України.

URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021 р. № 1135-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>

Про деякі питання забезпечення документообігу у Верховній Раді України в електронній та паперовій формах: розпорядження Голови Верховної Ради України від 08.02.2021 р. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19/21-%D1%80%D0%B3#Text>

Про затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2016-%D0%BF/para%20n8>

Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України: Указ Президента України від 28.08.2015 р. № 523/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523/2015#Text>

Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

Лученко Д. В Електронна петиція. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В. Я. Тацій та ін. Харків : Право, 2020. Т. 5: Адміністративне право. С. 337-340 .

Лученко Д. Електронна петиція як форма оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів публічної влади. *Право України*. 2018. № 11. С. 53-64.

Любченко П. М. Муніципальне право України: підруч. Харків : Право, 2019. 512 с.

Bartlett J., Grabbe H. E-democracy in the EU: the opportunities for digital politics to re-engage voters and the risks of disappointment. URL: <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/38765>

Lindner R. and Aichholzer G. E-Democracy: Conceptual Foundations and Recent Trends. URL: <https://publica-rest.fraunhofer.de/server/api/core/bitstreams/4c5721af-4e7b-4e75-9e88-c8f799aed282/content>

Pyroha, I., Tokarchuk, L., Perezhniak, B., Nikitenko, L., & Berch, V. (2022). E-democracy: an urgent need or a tribute to fashion? Legal analysis. *Amazonia Investiga*, 11(51), 240-249. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.51.03.24>

Т е м а 12. Міжнародні стандарти етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців та проблеми їх

імплементції в Україні. (практичне заняття)

2 год

О с н о в н і п и т а н н я

1. Міжнародні етичні стандарти державної та муніципальної служби, шляхи їх втілення у національне законодавство.
2. Зарубіжний досвід управління моральними відносинами в системі державної та муніципальної служби.
3. Моральні і етичні проблеми сучасної державної та муніципальної служби.
4. Інструменти, які становлять комплекс антикорупційних механізмів на шляху вчинення корупційних правопорушень державних та муніципальних службовців.
5. Конфлікти інтересів на державній та муніципальній службі.

З а в д а н н я

1. Сполучені Штати Америки займають лідируючі позиції в плані використання моральних принципів і норм в практиці роботи органів влади. Вперше спроба представити зазначені норми в сконцентрованому вигляді була зроблена в 1958 р, коли у вигляді резолюції Конгресу був заснований Кодекс етики урядової служби США (United Stated Code - USC). У розвиток Кодексу в 1962 р Конгресом США були прийняті так звані офіційні норми поведінки виборних посадових осіб (членів обох палат парламенту) і публічних посадових осіб органів виконавчої влади. У 1977 р були прийняті Кодекс етичної поведінки членів Сенату Конгресу США і Кодекс етичної поведінки членів Палати представників Конгресу США. Дія даних актів поширювалась як на членів Конгресу, так і на працівників апарату. У 1978 р Конгрес США прийняв Закон "Про етику службовців державних органів".

Проаналізуйте вищенаведені акти. Яким чином регулюються дані питання в національному законодавстві?

2. Державний службовець упродовж 2020 року одержав подарунків від іноземного громадянина на 380 тисяч гривень.

У поясненнях Національному агентству з питань запобігання корупції (НАЗК) він заявив, що вважає цю людину «близькою особою», хоча ані шлюбних, ані родинних зв'язків з цим громадянином він не має. Таким чином, жодного порушення в своїх діях він не бачить.

НАЗК визнало ці аргументи непереконливими та направило протокол стосовно цього випадку до суду. Наразі суд вирішує питання притягнення цієї особи до відповідальності.

Проаналізуйте ситуацію. Чому існують обмеження для прийняття подарунків посадовцями? Які обмеження передбачені в Україні? Який алгоритм дій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, прийняття якого заборонено законом?

3. Дайте характеристику складів корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Види правопорушень	Об'єкт	Об'єктивна сторона	Суб'єкт	Суб'єктивна сторона
Порушення заборони щодо роботи за сумісництвом				
Невчасне подання декларації				
Одержання подарунка у зв'язку з виконанням службових обов'язків				
Сприяння в прискоренні				

реєстрації суб'єктів підприємниць- кої діяльності				
--	--	--	--	--

4. Постановою Вовчанського районного суду Харківської області М. визнано винним в тому, що він, перебуваючи на посаді секретаря сільської ради і одночасно виконуючи обов'язки сільського голови склав і видав Ф. довідку про нібито наявність в останнього 0,5 га земельної ділянки, тим самим надав йому право на реалізацію сільгосппродукції без реєстрації в якості підприємця і одержав за це винагороду. Ці дії розцінені судом як сприяння з використанням свого службового становища в здійсненні Ф. підприємницької діяльності з метою незаконного одержання М. матеріальних благ і кваліфіковані за ст. 22 Закону України "Про запобігання корупції".

Дайте правову оцінку такої кваліфікації даного правопорушення.

5. Голова районної ради витратив на покупку автомобіля для ради 750 тис. гр., які передбачені відповідно до бюджету для благоустрою території. Автомобіль був куплено у фірмі, керівник якої збільшив ціну на 200 тис. гр. Ці кошти були передані голові районної ради. Договір про повернення цієї суми між головою ради та керівником фірми був встановлений раніше.

Як кваліфікувати дії голови ради та керівника фірми? Обґрунтуйте свою відповідь.

Список нормативних актів і літератури
Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – №141.

Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001р., № 2493-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 33. – Ст. 175.

Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-XII (із змін.) // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 52.

– Ст. 490.

Закон України «Про запобігання корупції». Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст.2056.

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України». Відомості Верховної Ради України. 2014. № 47. Ст.2051.

Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування: Указ Президента України від 25.01.2012 р. № 33/2012 (зі змін.) // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 8. – Ст. 289; 2012. – № 39. – Ст. 1451.

Рішення Конституційного Суду України N 1-27/2010 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень законів України "Про засади запобігання та протидії корупції", "Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення" (справа про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів) від 6 жовтня 2010 року N 21-рп/2010.

Електронний ресурс:
http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KS10099.html.

Про затвердження Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців: постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. № 169 (зі змін.) // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 8. – Ст. 351.

Про затвердження Типового положення про проведення атестації посадових осіб місцевого самоврядування: постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 р. № 1440 (із змін.) // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 44. – Ст. 1983.

Про схвалення Концепції формування системи підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.04.2009 р. № 385-р // Там же. – 2009. – № 28. – Ст. 946.

Про затвердження типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування [Елект-

рон. ресурс]: наказ Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. № 406. – Режим доступу:http://Neads.gov.ua/coNtrol/uk/publish/article?art_id=225461&cat_id=35561.

Про Порядок зовнішнього оцінювання за критеріями відповідності рівня освіти та кваліфікації порядку підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування[Електрон. ресурс]: наказ Головного управління державної служби України від 31.12.2009 р. № 414. – Режим доступу: http://Neads.gov.ua/coNtrol/uk/publish/article?art_id=227965&cat_id=35561.

Європейська хартія місцевого самоврядування // Офіційний переклад. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2002. - №10: Місцеве самоврядування в Україні. – С.10-17.

Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (ООН). Електронний ресурс: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_788

Модельний кодекс поведінки державних службовців країн Ради Європи (схвалено Рекомендацією Кабінету Міністрів Ради Європи Європейським країнам «Про кодекси поведінки для державних службовців», травень 2000 р., №R(2000)10)

Про двадцять керівних принципів боротьби з корупцією : Резолюція Комітету Міністрів Ради Європи (97) 24 від 6.11.1997. Електронний ресурс:<http://crimecor.rada.gov.ua/komzloch/control/uk/publish/article>

РЕКОМЕНДАЦІЯ № R (2000) 10. Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців. (прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 року) http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_D_S.pdf

Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : Міжнародний документ від 04.11.1999. Електронний ресурс: <http://zakon0.rada.gov>

laws/show/994_102.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Конвенція від 31.10.2003. Електронний ресурс: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU03129.html <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) : Міжнародний документ від 27.01.1999 № ETS173.Електронний ресурс: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_101

Битяк Ю. П. Моральні та правові вимоги до поведінки державних службовців // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: Ю. П. Битяк та ін. – Х. : Право, 2004. – Вип. 8. – С. 26-37.

Василевська Т. Е. Етика державного службовця як засіб запобігання та протидії корупції : навч.-метод. матеріали / Т. Е. Василевська, В. О. Саламатов. – К. : НАДУ, 2011. – 72 с.

Верех С.В. Етика поведінки державних службовців: стан, проблеми і шляхи їх вирішення. Електронний ресурс: <http://kds.org.ua/blog/etikapovedinki-derzhavnihi-sluzhbovtiv-stan-problemi-i-shlyahi-ih-virishennya>

Дрешпак В.М. Комунікативна діяльність державних службовців у світлі етичних принципів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/DreshpakStat.pdf>.

Етика державного управління : підручник / Т. Е. Василевська, В. О. Саламатов, Г. Б. Марушевський ; за заг. ред. Т. Е. Василевської. – К.: НАДУ, 2015. Електронний ресурс:<http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/Etika-derzhavnogo-sluzhbovtstva.pdf>

Лазаренко С.Ж., Бабенко К.А. Упорядкування правових та моральних норм в суспільстві як умова запобігання та протидії корупції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kaas.gov.ua/lawlibrary/articles/b/563-uporyadkuvannya-pravovikh-ta-moralnikh-norm-vsuspilstvi-yak-umova-zapobigannya-ta-protidiji-korupsiyi.html>

Морально-етичні засади розвитку державної служби України: європейський та вітчизняний досвід : наук. розробка / кол. авт. : С. М. Серьогін, О. В. Антонова, І. В. Хожило та ін.; за заг. та наук. ред. проф. С.М. Серьогіна. – К. : НАДУ, 2008. – 48 с.

Мотренко Т. Професійна етика публічної служби та запобігання конфлікту інтересів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://guds.gov.ua/govservice/control/uk/publish/printable_article.jsessionid=32

4314521352DEFB4D1BB8BB9DA07B6C?art_id=282021.

Правила етичної поведінки державних службовців (досвід країн Європейського Союзу) Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно - дослідницьким центром на запит народного депутата України. Електронний ресурс: http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/pravyla_etychnoyi_povedinky_derzhavnyh_sluzhbovcv.pdf

Толкованов В., Щербак Н. Про деякі аспекти впровадження стандартів публічної етики на місцевому і регіональному рівнях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kds.org.ua/blog/tolkovanov-v-provprovadzhennya-standativ-publichnoi-etiki>.

Gërxihi, Julejda. (2014). Ethical Standards in the International Civil Service. Mediterranean Journal of Social Sciences. 5. 10.5901/mjss.2014.v5n20p892. URL: https://www.researchgate.net/publication/272707869_Ethical_Standards_in_the_International_Civil_Service

Standards of Conduct for the International Civil Service. URL: <https://icsc.un.org/Resources/General/Publications/standardsE.pdf>

5. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Вид самостійної роботи обирається у межах програми навчальної дисципліни за узгодженням з викладачем на початку навчального семестру. Тематика тез та конференція, на яку вони будуть подані, визначаються студентом за погодженням з викладачем (науковим керівником). Підготовка наукової статті передбачає узгодження із викладачем (науковим керівником) її тематики, рецензування викладачем та подання на опублікування в виданні правничого спрямування. Організацію, контроль та оцінку якості її виконання здійснює викладач. Виконання самостійної роботи оцінюється за результатами самостійності та індивідуальності виконання, а також залежно від ступеня обґрунтованості, повноти, правильності, аргументованості викладення матеріалу.

Самостійна робота студентів з курсу «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» може включати в себе такі її види:

- 1) анутовання прочитаної додаткової літератури згідно з тематикою навчальної дисципліни;
- 2) написання есе та його презентацію на практичному занятті;
- 3) підготовка постатейних матеріалів до нормативно-правових актів, регламентів, інших правових актів, що регулюють роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування України та зарубіжних країн;
- 4) складання термінологічного словників, схем, таблиць з тем навчальної дисципліни;
- 5) збір та аналіз матеріалів практики роботи органів місцевого самоврядування;
- 6) підготовка та подання до опублікування наукової статті за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни;
- 7) підготовка тез доповіді та виступ на студентській науковій конференції за темою, що входить до предмета вивчен-

ня навчальної дисципліни;

8) участь у конкурсах студентських наукових праць;

9) підготовка та виступ з доповіддю на засіданні гуртка, за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни;

10) здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства у сфері організації державної влади та місцевого самоврядування.

Вид роботи	Кількість балів	Опис балів
1) анотування прочитаної додаткової літератури згідно з тематикою навчальної дисципліни	Max 7	Самостійний аналіз достатньої кількості джерел (не менше 5 наукових статей українською мовою або не менше трьох наукових статей однією із офіційних мов Ради Європи), аргументовані власні висновки із проведеного дослідження.
	5	Відповіді на деякі питання містять окремі неточності чи неповноту; повне використання доктринальних, правових джерел та судової практики
	2	Фрагментарний аналіз незначної кількості наукових джерел. Відсутність висновків із проведеного дослідження.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
2) написання есе та його презентація на практичному занятті	Max 7	Розгорнуте, повне, правильне розкриття всіх питань та висвітлення проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом при презентації теми на занятті. Авторські висновки із проведеного дослідження.
	5	Правильне розкриття всіх питань теми. Відповіді на деякі питання містять окремі неточності чи неповноту. Окремі недоліки при презентації теми на занятті.
	2	Основні питання висвітлено поверх-

		нево, висновки не мають самостійного характеру. Есе не презентовано на практичному занятті.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
3) підготовка постатейних матеріалів до нормативно-правових актів, регламентів, інших правових актів, що регулюють роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування України та зарубіжних країн	Max 10	Повний, правильний підбір матеріалів, переконливі, аргументовані висновки із проведеного дослідження; повне і правильне використання нормативно-правових актів, регламентів, інших правових актів, що регулюють роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.
	7	Правильний підбір матеріалів, власні висновки із проведеного дослідження; повне і правильне використання правових джерел.
	5	Достатня кількість нормативно-правових актів, регламентів, інших правових актів, що регулюють роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фрагментарні висновки із проведеного дослідження.
	2	Незначна кількість нормативно-правових актів, неповне розкриття обраної теми.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
4) складання терміно-логічного словника, схем, таблиць з тем навчальної дисципліни	Max 6	Повне розкриття всіх термінів по темі (не менше 10 термінів, по 2-3 визначення на кожне), наочні, переконливі, ілюстративні схеми чи таблиці, аргументовані висновки.
	4	Правильно та логічно складені схеми, таблиці, наведена достатня кількість термінів, відсутність чи фрагментарність висновків.
	2	Фрагментарний аналіз, неповні чи неточні схеми, таблиці.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
5) збір та	Max 10	Повний, правильний підбір матеріалів

аналіз матеріалів практики роботи органів місцевого самоврядування		практики роботи органів місцевого самоврядування, переконливі, аргументовані висновки із проведеного дослідження.
	7	Правильний підбір матеріалів, власні висновки із проведеного дослідження; повне і правильне використання правових джерел, незначні недоліки при аналізі матеріалів практики.
	5	Достатня кількість матеріалів практики роботи органів місцевого самоврядування, фрагментарні висновки із проведеного дослідження.
	2	Незначна кількість нормативно-правових актів, неповне розкриття обраної теми.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
6) підготовка та подання до опублікування наукової статті за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни	Max 10	Самостійне виконання студентом наукової статті та направлення до редакції фахового видання та прийняття статті до публікації.
	7	Самостійне виконання наукової статті, опублікування такої статті у нефаховому виданні або наявність помилок, що на етапі підготовки потребували суттєвого доопрацювання науковим керівником.
	5	Обрання теми, написання наукової статті, однак незавершення виконання роботи або несамотійне виконання роботи, або виконання роботи, яка містить значну кількість доктринальних, правових та інших помилок.
	2	Наявність плагіату, несамотійні висновки, фрагментарне розкриття теми дослідження.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
7) підготовка тез доповіді та виступ на	Max 8	Самостійне виконання студентом роботи, направлення до організаційного комітету конференції та прийняття тез

студентській науковій конференції за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни		до публікації.
	6	Самостійне написання тез наукової доповіді, проте, наявність помилок, що на етапі підготовки потребували суттєвого доопрацювання науковим керівником, публікація чи прийняття до публікації тез наукової доповіді.
	2	Наявність плагіату, несамостійні висновки, фрагментарне розкриття теми дослідження.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
8) участь у конкурсах студентських наукових праць	Max 10	Самостійне виконання студентом наукової роботи, направлення та представлення її на конкурс студентських наукових робіт, захист роботи (в разі передбачення захисту регламентом проведення конференції).
	7	Самостійне виконання наукової роботи, представлення її на конкурс, проте, невзяття участі у захисті роботи або наявність помилок, що на етапі підготовки потребували суттєвого доопрацювання науковим керівником.
	5	Обрання теми, написання наукової роботи, однак незавершення виконання роботи або несамостійне виконання роботи, або виконання роботи, яка містить значну кількість доктринальних, правових та інших помилок.
	2	Наявність плагіату, несамостійні висновки, фрагментарне розкриття теми дослідження.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
9) підготовка та виступ з доповіддю на засіданні гуртка, за темою, що входить до	Max 9	Результати дослідження і пропозиції чітко сформульовані, належно обґрунтовані, мають науковий характер, практичне значення.
	6	В роботі обмежено використано наукові джерела, використано та проаналізовано положення основних

предмета вивчення навчальної дисципліни		чинних нормативно- правових актів, проте, аналіз має поверховий характер; розглядаються одиничні приклади юридичної практики.
	4	В роботі використано наукові праці, які не стосуються предмета дослідження, не використано основних нормативно-правових актів щодо предмета дослідження або використано положення не чинних нормативно-правових актів
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
10) здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства у сфері організації державної влади та місцевого самоврядування	Max 10	Використано та докладно проаналізовано положення всіх основних проектів нормативно-правових актів щодо предмета дослідження.
	7	Використано та докладно проаналізовано положення достатньої кількості проектів нормативно-правових актів щодо предмета дослідження з окремими недоліками щодо повноти чи точності.
	5	Неповнота, неточності та прогалини у розкритті теми; використання недостатньої кількості проектів нормативних актів для розкриття теми.
	2	Аналіз окремих законопроектів, відсутність власних висновків з такого аналізу.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.

6. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу

Курс	Рівень освіти, га- лузь знань, спеціа- льність, спеціаль- зація	Дидактична струк- тура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 6,0 Кількість модулів: 2 Загальна кількість годин: 180 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента – 8.	Рівень освіти – другий (магістер- ський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Модуль 1 Лекції: 10 Практич- ні/семінарські за- няття/ колоквіум: 10 Самостійна робота: 54 Модуль 2 Лекції: 14 Практич- ні/семінарські за- няття/колоквіум: 14 Самостійна робота: 78 Види контролю: поточний контроль, підсумковий конт- роль знань (іспит)

Організація поточного контролю

Оцінювання знань студентів з курсу “Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика” здійснюється на основі результатів поточного контролю. Загальним об’єктом оцінювання знань студентів є відповідні частини програми навчальної дисципліни, засвоєння якої відповідно перевіряється під час контрольних заходів.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу змістового модуля, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.

Об’єктами поточного контролю знань з муніципального права є успішність студентів на практичних заняттях та виконання контрольних та самостійних завдань.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання текстових завдань, вирішення практичних завдань тощо. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 1; 1,5; 2);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводяться наприкінці модулів (колоквиуми, контрольні роботи, тестування тощо).

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (анотування прочитаної додаткової літератури, підготовки постатейних матеріалів, підготовка усної доповіді, презентації, підготовки та подання до опублікування наукової статті, тез наукової доповіді чи повідомлення тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Підсумковий бал оформляється під час останнього практичного заняття відповідного семестру. У разі невиконання завдань поточного контролю з об’єктивних причин, студенти мають право за дозволом декана (викладача) скласти їх до

останнього практичного заняття. Час та порядок складання визначає деканат та кафедра.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль				Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2				
п/з	модульний контроль (колоквіум)	п/з	модульний контроль (колоквіум)			
max 10	max 3	max 14	max 3	max 10	max 60	max 100

7. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Державно-правова доктрина: її генеза, сучасний стан та вплив на системно-структурну організацію державної влади та місцевого самоврядування.
2. Конституційні основи організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування.
3. Система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні: інституційний, функціональний та територіальний аспекти.
4. Тенденції розвитку інституту парламентаризму на сучасному етапі державотворення.
5. Тенденції розвитку інституту глави держави на сучасному етапі державотворення.
6. Концептуальні основи оптимізації системи центральних та місцевих органів виконавчої влади.
7. Еволюція концептуальних основ місцевого самоврядування, її вплив на формування і здійснення сучасної муніципально-правової політики в Україні.
8. Правове регулювання, форми, межі автономії місцевого самоврядування та роль інститутів місцевого самоврядування в механізмі здійснення публічної влади
9. Представництво та захист інтересів територіальних громад: роль органів публічної влади, правоохоронних органів та адвокатури.
10. Поняття та основні організаційно-правові механізми децентралізації влади.
11. Європейські стандарти у сфері децентралізації влади, досвід їх імплементації.
12. Становлення та розвиток сучасної концепції децентралізації державної влади в Україні. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.
13. Субсидіарність та забезпечення доступності публічних послуг як керівні засади децентралізації державної влади в Україні.

14. Реформа децентралізації влади: мета, завдання, етапи, правове забезпечення, напрями та способи реалізації.
15. Матеріально-фінансове забезпечення децентралізації державної влади.
16. Співробітництво територіальних громад: правова основа, принципи, суб'єкти.
17. Проблеми реалізації організаційно-правових форм співробітництва територіальних громад.
18. Проблеми імплементації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в державно-правовій практиці України.
19. Правова реформа у сфері територіальної організації влади: основні етапи, цілі, завдання та пріоритети.
20. Поняття, зміст та принципи територіальної організації влади в Україні. Базовий, субрегіональний та регіональний рівні територіальної організації влади.
21. Адміністративно-територіальний устрій як основа організації органів державної влади та місцевого самоврядування: проблеми правового регулювання та існуючого стану.
22. Європейський досвід реформування адміністративно-територіального устрою.
23. Добровільні об'єднання територіальних громад: правове регулювання та порядок формування. Методика формування спроможних територіальних громад.
24. Реформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування на районному рівні територіальної організації влади.
25. Проблеми розмежування компетенції та матеріально-фінансової основи її здійснення між рівнями територіальної організації влади.
26. Правові, інституційні, організаційні, матеріально-фінансові, кадрові аспекти реформування територіальної організації державної влади та місцевого самоврядування.
27. Регіоналізація як напрям формування багаторівневого урядування. Європейські стандарти у сфері регіональної політики.

28. Державна регіональна політика в Україні: цілі, завдання, принципи, пріоритети та основні напрями. Проблеми правового забезпечення регіонального розвитку в Україні.

29. Порядок формування та реалізації регіональної політики. Стратегії регіонального розвитку.

30. Інституційна система регіонального розвитку. Агенції регіонального розвитку.

31. Сталий розвиток: поняття, цілі, пріоритети. Напрями та способи стимулювання розвитку регіонів.

32. Матеріально-фінансове забезпечення регіонального розвитку. Державний фонд регіонального розвитку. Угоди регіонального розвитку.

33. Моніторинг державної регіональної політики. Правові аспекти подолання депресивності територій.

34. Правове забезпечення та форми міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Об'єднання євро-регіонального співробітництва.

35. Проблеми представництва та захисту інтересів регіонів, напрями їх розв'язання.

36. Принципи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

37. Європейський досвід організації взаємодії органів публічної влади на територіальному рівні.

38. Правова основа взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади в Україні.

39. Інституційні способи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

40. Формування спеціалізованої системи державних органів, консультативно-дорадчих структур органів державної влади у сфері вироблення та здійснення правової політики у сфері місцевого самоврядування.

41. Взаємодія асоціацій органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

42. Здійснення органами місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади: правова основа, суб'єкти, система повноважень та матеріально-фінансове

забезпечення їх виконання.

43. Державний контроль за виконанням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень.

44. Договірні форми взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

45. Проблеми законодавчого забезпечення державного нагляду у сфері місцевого самоврядування.

46. Концепція належного урядування та її роль у забезпеченні верховенства права.

47. Теоретичний та методологічний доробок Ради Європи та Європейського Союзу у сфері належного урядування.

48. Принципи та вимоги належного урядування, напрями імплементації в Україні.

49. Належне законодавство як вимога забезпечення раціональної правової основи організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

50. Стратегія реформування державного управління в Україні.

51. Критерії побудови оптимальної структури органів місцевого самоврядування.

52. Концептуальні основи розподілу повноважень між органами державного та муніципального управління.

53. Інформатизація органів державної влади та місцевого самоврядування, правове, організаційне та інформаційно-технічне її забезпечення.

54. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері електронного урядування, електронні реєстри. Електронні послуги, що надаються органами державної влади та місцевого самоврядування.

55. Правові проблеми забезпечення інформаційної безпеки та охорони персональних даних у сфері електронного урядування.

56. Концепція ефективності публічного управління: становлення, правове регулювання та розвиток. Правове регулювання та методика оцінки ефективності організації та діяльності органів державної влади та органів місцевого самовряду-

вання.

57. Доктринальні основи формування компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування.

58. Проблеми правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування.

59. Співвідношення предметної підвідомчості місцевого самоврядування та категорії «питання місцевого значення». Система та особливості здійснення повноважень органів місцевого самоврядування.

60. Проблеми розмежування компетенції між органами державної влади та місцевого самоврядування на різних рівнях територіальної організації влади.

61. Поняття, причини та форми компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

62. Роль судів конституційної юрисдикції у попередженні і усуненні компетенційних конфліктів між органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

63. Державний контроль та нагляд в механізмі усунення компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

64. Напрями удосконалення правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Оптимізація системи делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.

65. Концептуальні основи перерозподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування в рамках реформи децентралізації влади.

66. Недоліки конституційного, законодавчого та підзаконного регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування.

67. Планування законопроектної роботи у сфері регламентації правового статусу та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування: правове регулювання, порядок здійснення, проблеми та напрями оптимізації.

68. Співвідношення законодавчої та підзаконної регламентації відносин організації та діяльності органів держав-

ної влади і місцевого самоврядування: сучасний стан та способи усунення наявних недоліків.

69. Проблеми кореляції муніципальної-правового регулювання з іншими видами галузевого регулювання відносин організації та діяльності органів місцевого самоврядування.

70. Прогалини та колізії правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способи їх подолання.

71. Роль адміністративних судів у подоланні недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування.

72. Напрями удосконалення законодавчого регулювання правового статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування.

73. Правова основа та принципи нормотворчої діяльності в органах державної влади та місцевого самоврядування.

74. Напрями удосконалення правового регулювання законодавчого процесу.

75. Проблеми правового регулювання нормотворчої діяльності Президента України, шляхи їх розв'язання.

76. Впровадження сучасних інформаційних технологій в нормотворчу діяльність органів виконавчої влади.

77. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування: проблеми інституційного, правового, організаційного та матеріально-технічного забезпечення.

78. Роль постійних комісій місцевих рад у нормотворчому процесі.

79. Особливості підготовки і прийняття статуту територіальної громади, регламенту місцевої ради.

80. Правове регулювання і порядок забезпечення участі членів територіальної громади у нормотворчому процесі в органах місцевого самоврядування, напрями оптимізації.

81. Контроль у сфері нормотворчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

82. Інформаційна відкритість органів державної

влади та місцевого самоврядування. Формування концепції відкритого уряду.

83. Міжнародні стандарти у сфері доступу до інформації та участі громадян у процесі прийняття рішень, проблеми їх імплементації в Україні.

84. Доступність публічної інформації і проблеми правомірності її обмеження.

85. Правове регулювання роботи органів державної влади та місцевого самоврядування із запитами на інформацію.

86. Завдання і значення громадських рад та інших консультативно-дорадчих структур органів державної влади та місцевого самоврядування у механізмі публічної комунікації.

87. Правове регулювання, принципи та форми електронної демократії.

88. Електронні петиції як форма колективного звернення громадян: особливості правового регулювання, порядку подання та розгляду.

89. Правова основа та порядок використання електронних та інших інноваційних технологій у виборчому процесі.

90. Народна ініціатива як підстава проголошення всеукраїнського референдуму: правове регулювання та порядок здійснення.

91. Право участі у справах місцевого органу влади, особливості правового регулювання.

92. Роль форм партисипативної демократії в діяльності органів місцевого самоврядування та шляхи удосконалення організаційно-правового механізму їх застосування.

93. Проблеми правового статусу та організації роботи органів самоорганізації населення як особливої форми участі членів територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування.

94. Міжнародні етичні стандарти поведінки державних та муніципальних службовців, шляхи їх імплементації їх у національне законодавство.

95. Модельний кодекс поведінки державних службовців. Моральні та правові вимоги до поведінки державних та

муніципальних службовців.

96. Етичні засади відносин державних, муніципальних службовців та громадян. Керівні принципи боротьби з корупцією.

97. Конфлікти інтересів на державній та муніципальній службі: етичні аспекти.

98. Інституційні механізми підтримки етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців.

99. Моральні та етичні проблеми служби в органах державної влади та місцевого самоврядування, шляхи їх розв'язання.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» здійснюється на основі результатів практичних занять, виконання самостійної роботи, підсумкової контрольної роботи та іспиту за 100-бальною шкалою.

Результати практичних занять, колоквіумів, виконання самостійної роботи, контрольної роботи та тестових завдань оцінюються в діапазоні – 0-40 балів. Підсумковий контроль знань здійснюється у формі іспиту та оцінюється в діапазоні – 0-60 балів.

Конкретний перелік питань, що охоплюють зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року. До екзаменаційного білета включаються, як правило, три теоретичні питання.

До відомості обліку підсумкової успішності заносяться сумарні результати в балах поточного контролю, самостійної роботи студентів та підсумкового контролю знань.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за такою шкалою.

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100

В	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
С	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
Д	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	20 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1 – 19

З М І С Т

1.	Вступ.....	4
2.	Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	6
3.	Програма навчальної дисципліни “Муніципальне право”.....	10
4.	Завдання до практичних занять	18
5.	Самостійна робота студентів.....	71
6.	Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....	73
7.	Контрольні питання	76
8.	Критерії оцінки успішності студентів.....	84

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА МІСЦЕВЕ
САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРІЯ І
ПРАКТИКА”**

(ступінь “Магістр”,
спеціальність 081 “Право”)

У к л а д а ч і: СЕРЬОГІНА Світлана Григорівна,
БОДРОВА Ірина Іванівна,
ЛЯЛЮК Олексій Юрійович,
БОЛДИРСЬВ Сергій В’ячеславович,
ВЕЛИЧКО Валерій Олександрович,
ПЕТРИШИНА Марина Олександрівна,
МУРТІЩЕВА Аліна Олександрівна,

Відповідальна за випуск *С. Г. Серьогіна*